

Регионална схема за пространствено развитие

Геопространствен анализ на територията на област Плевен

СОФИЯ, 2014г.

Съдържание:

I. Въведение	4
II. Географско положение, роля и място в Националното пространство	6
III. Природо-географска характеристика	11
IV. Историко-географско развитие - особености в пространственото развитие	21
V. Геодемографска основа на развитието	24
VI. Характеристика на селищната мрежа	41
VII. Икономическо развитие	59
VIII. Инфраструктурно осигуряване на пространството	76
IX. Специфика на устройството на територията и ползването на поземлените ресурси	84
10. SWOT Анализ	98

СЪКРАЩЕНИЯ

АЕЦ	Атомна електрическа централа
АПИ	Агенция "Пътна инфраструктура"
БАН	Българска Академия на науките
БВП	Брутен вътрешен продукт
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ДВ	Държавен вестник
ДГС	Държавно горско стопанство
ДМА	Дълготрайни материални активи
ЕС	Европейски съюз
ЖП	Железопътен
НСИ	Национален статистически институт
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
РСРР	Регионална схема за пространствено развитие
СЗР	Северозападен район от ниво 2
СЦР	Северен централен район от ниво 2
ТЕЦ	Топлоелектрическа компания
ХВП	Хранително-вкусова промишленост
ЮЦР	Южен централен район от ниво 2
д.	Души
км	Километра
м.	Метра
м н.в.	метра надморска височина
р.	река
с.	село
hPa	хектопаскала
kV	киловолта
MWh	мегаватчаса

I. Въведение

Чрез измененията в Закона за устройството на територията, обнародвани в ДВ. бр.82 от 26 Октомври 2012 г., бяха осъществени сериозни промени в системата на стратегическото планиране на територията. Въведена беше категорията „пространствено развитие“, която обхваща изготвянето и актуализацията на система от документи за пространствено развитие на национално, регионално и общинско ниво. Същите документи са пряко свързани със системата за регионално планиране и се разработват като отчитат обективните дадености и предимства на територията и съобразно принципите за балансирано устойчиво развитие, определят стратегическите цели, приоритети и мерки на политиката за интегрирано пространствено развитие.

Фиг.1.1. Стратегическо планиране на пространственото развитие

Основната цел, която следва да бъде постигната чрез разработването и прилагането на Регионална схема за пространствено развитие (РСР) на Област Плевен е създаването на пространствено-устройствена основа и регулатор за осъществяване не само на регионалното, но и на отделните социално-икономически секторни планирания на областно ниво, в контекста на общеевропейското и национално пространствено развитие, с цел постигане на комплексно, интегрирано планиране.

Съгласно чл. 7г., ал.2 и 3., Регионалната схема за пространствено развитие на район от ниво 3 се разработва в съответствие с действащата регионална схема за пространствено развитие за района от ниво 2 и предвижданията на областно ниво на секторни стратегии в сферата на транспорта, енергетиката, икономиката, туризма, околната среда, образованието, здравеопазването и др. Регионалната схема за пространствено развитие на район от ниво 3 определя средносрочни перспективи и

цели за пространствено развитие на територията на областта, включващи центрове и оси на развитие и дългосрочни (за период от 20 години) - по отношение на развитието на инфраструктурните оси и коридори с национално и регионално значение, преминаващи през територията на района. С нея следва да бъдат съобразени Концепциите за пространствено развитие на общините в областта.

Разработването на РСПР е съобразено със специфичните изисквания на основополагащите за целия ЕС стратегически документи, както и с нормативни документи, касаещи общностното и националното законодателство в областта на регионалното развитие, секторните политики и устройството на територията:

- ✓ *Стратегията „Европа 2020”* (2010г.) - Тя задава рамката на необходимите интервенции за постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж в страните и регионите на ЕС;
- ✓ *Петия кохезионен доклад* - В него е разписана оценка на постиженията на европейската политика за сближаване, както и структуроопределящи насоки за развитието на ЕС през програмния период 2014-2020 г;
- ✓ *Лисабонската стратегия 2000 г.* (и актуализациите в нея) - Главният акцент се поставя върху необходимостта от развитие на икономика, базирана на знанието чрез адаптиране към промените в информационното общество и ускоряване на научноизследователската и развойната дейност, както и усъвършенстване на социалния модел чрез инвестиране в развитието на човешките ресурси и провеждане на активна политика на заетост;
- ✓ *Хартата от Лайпциг за устойчиви европейски градове* (2007 г) - В нея са заложи общите принципи и стратегии на политиката за развитие на градските райони (интегрирано развитие на градските райони, балансирана териториална организация на основата на европейската полицентрична градска структура;
- ✓ Териториален дневен ред на ЕС 2020;

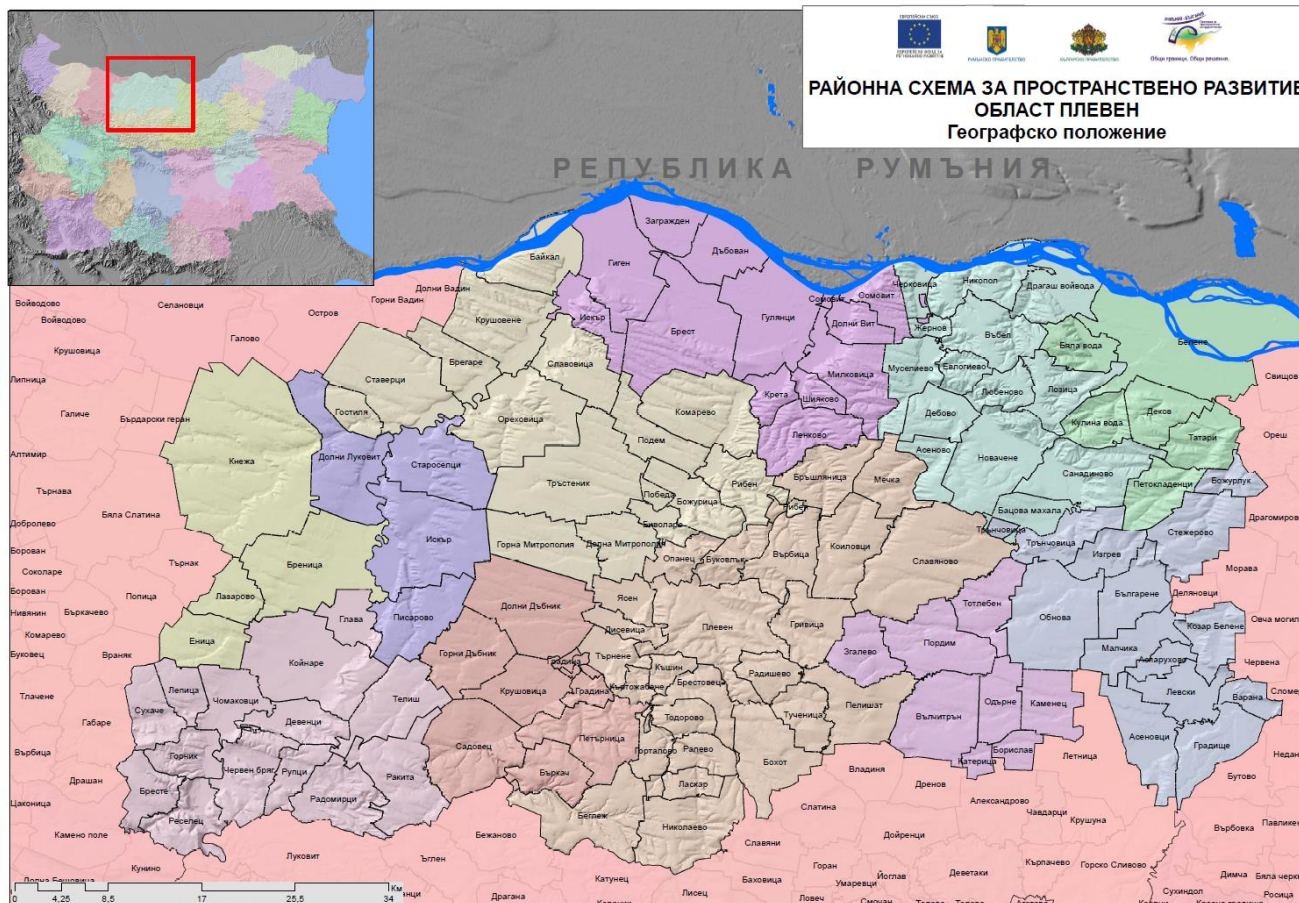
Разработването на РСПР на област Плевен се осъществи в синхрон и с основополагащи национални стратегически и нормативни документи. От програмните и стратегическите документи тясна връзка с разработването на РСПР имат

Националната програма за развитие „България 2020”, Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012 - 2022 г., Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013 - 2025 г., Проекта за Регионален план за развитие на Северозападен район от ниво 2 за периода 2014-2020 г., изготвяната към момента Областна стратегия за развитие на Област Плевен за периода 2014-2020 г. , а от нормативните - Закон за устройство на територията и Закона за регионално развитие и правилниците за тяхното прилагане.

Не на последно място, поради естеството на предоставеното финансиране на проекта за изготвяне на РСПР на Област Плевен (чрез програмата за ТГС Румъния-България), същата има и специфична роля, свързана с осигуряване на по-добра свързаност на територията на областта и интегрирането и със съседното пространство от Република Румъния. Към настоящия етап такава непосредствена свързаност съществува единствено чрез функциониращия фериботен терминал между гр. Никопол в България и гр. Турну Магуреле на Румънска територия. В този контекст, една от задачите на РСПР на област Плевен е да изследва както възможностите за по-добра интегрираност на двете територии, в непосредствения хинтерланд на фериботния комплекс, както и по-добрата свързаност с алтернативните ГКПП - при Русе и Оряхово.

II. Географско положение, роля и място в Националното пространство

Територията на област Плевен е разположена в централна северна България, като заема централните части на Дунавската равнина и същевременно формира западната и северозападна периферия на Северозападния район от ниво 2. Северната граница на областта съвпада с естествената държавна граница - р. Дунав, отделяща територията на областта от националното пространство на Република Румъния, на изток граничи с област Велико Търново, на юг - област Ловеч и на запад - с област Враца.

Фиг.2.1. Географско положение на област Плевен

В тези граници площта ѝ възлиза на 4653 км², което представлява 4,2 % от територията на страната и 24,4 % от тази на района. По този показател, областта се нарежда на девето място в страната и на първо в границите на северозападния район. В тази територия се включват 11 общини (Белене, Гулянци, Долна Митрополия, Долни Дъбник, Искър, Левски, Кнежа, Никопол, Плевен, Пордим и Червен бряг), като по територия най-голяма е община Плевен, а най-малка - община Пордим. Административният център на областта е град Плевен, който е и основният градски център в района.

Спецификата на географското положение, в съчетание с равнинния релеф на Дунавската равнина, формира добра предпоставка за транспортно-комуникационното

развитие на областта и обуславя нейната важна роля в регионален и национален план по отношение осигуряването на необходимите нива за свързаност и достъпност в рамките на тази част от националното пространство. За това допринася и сравнително добре разгърнатата в пространствено отношение транспортно-комуникационна инфраструктура, която макар и морално и физически остаряла и амортизирана, притежава необходимия капацитет за обслужване на населението и икономиката в региона към настоящия момент, отнесена към сегашното незадоволително състояние на социално-икономическото развитие на областта. С оглед на нуждата от акселерирани и динамизирани на развитието на областта през следващите години обаче, същата следва да се усъвършенства, модернизира и обнови, особено по отношение свързаността на непосредствения хинтерланд на гр. Плевен с урбанистичното ядро, между него и останалите идентифицирани вторични опорни центрове в областта, както и със съседните територии и основни полюси на растеж в национален план. Важно значение за ролята на областта в националното пространство имат основните елементи на пътната мрежа. Те включват международния път Е-83 (I-3), представляващ продължение от АМ „Хемус“ за Луковит, Долни Дъбник, Плевен и Бяла (където се свързва с меридионалния път Е-85 Русе - Велико Търново - Габрово - Стара Загора - Хасково - Кърджали), както и второкласните пътища II-11 (от Видин, Лом, Козлодуй и Оряхово за Гулянци и Никопол), път II-13 (от Крапчене/Монтана през Бяла Слатина за Кнежа, Искър, Долни Дъбник и Плевен), път II-34 (Плевен-Никопол), път II-35 (Плевен-Ловеч-Троян-Кърнаре) и път II-52 (Никопол-Свищов). Важна транспортна артерия, свързваща територията на областта с останалите части на страната, е жп линия от София през Червен бряг (с отклонения за Оряхово и Златна Панега), Ясен (с отклонение за Черквица, община Никопол), Плевен, Левски (с отклонения за Ловеч-Троян и за Белене и Свищов - от гара Ореш) и Горна Оряховица за Варна. Връзките със съседните райони са добре развити от икономическа и транспортна гледна точка. Областният център се намира на отстояние 163 км от столицата на страната, на 151 км от Русе, от където Дунав мост осигурява връзка Румъния и на 197 км от Букурещ. От голямо значение за икономиката на областта, както и за задълбочаването на трансграничните отношения е и излизът на река Дунав,

РУМЪНСКО ПРАВИТЕЛСТВО

БЪЛГАРСКО ПРАВИТЕЛСТВО

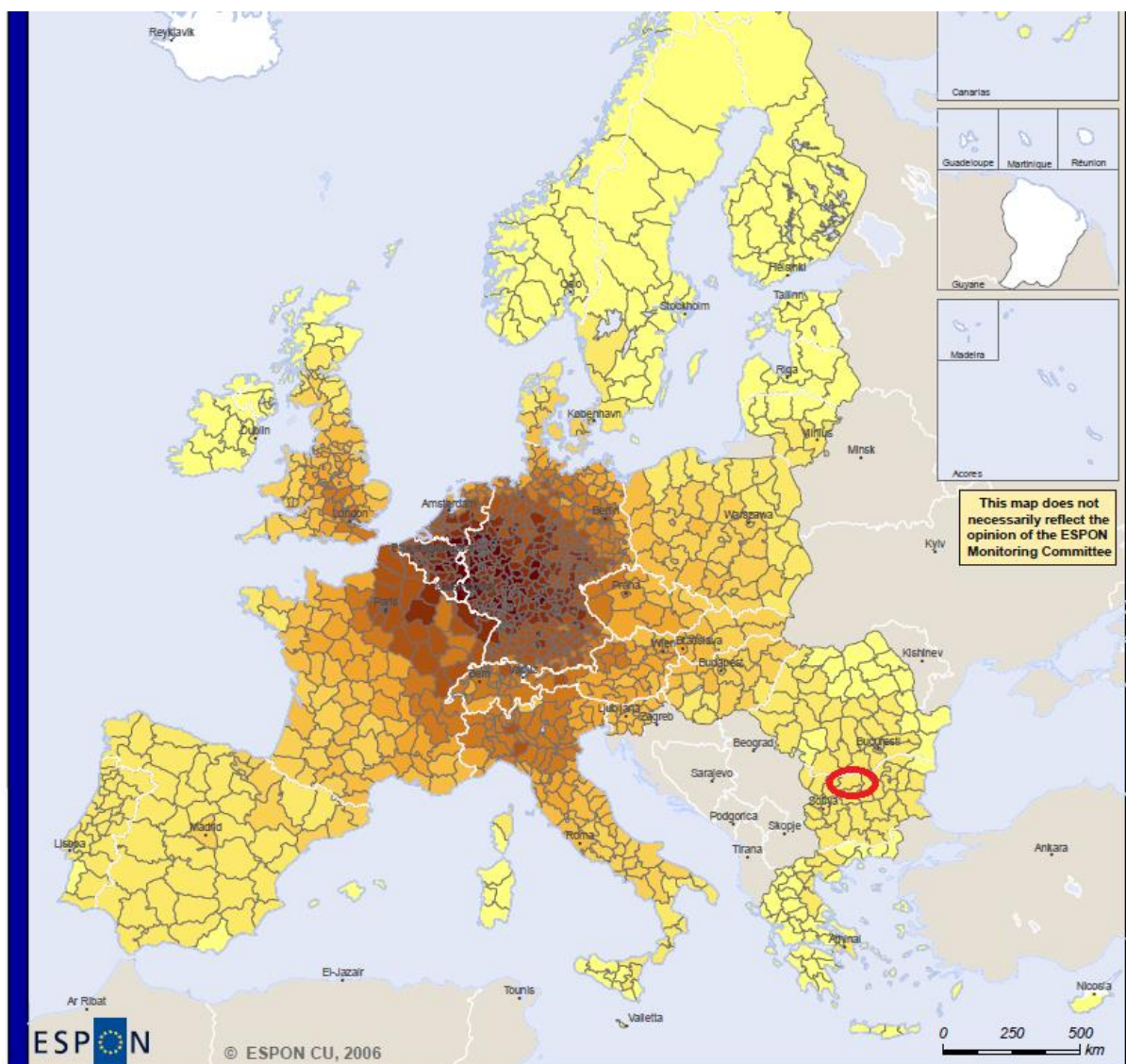

Общи граници. Общи решения.

по която е ориентиран общоевропейският транспортен коридор № VII. На дунавския бряг, близо до гр. Никопол, се намират пристанището при с. Сомовит (община Гулянци), както и ГКПП в тези две селища.

Във връзка с ролята и мястото на област Плевен в националното пространство, през годините тя се е развивала като водеща в рамките на Северна България. В следствие промените в нормативната уредба в сферата на регионалното развитие от 2008 г., областта попада в най-бедния и изостанал район не само в страната, но и в целия Европейски съюз.

Разглеждана в контекста на ЕС, територията на област Плевен се явява типична периферия от географска и комуникационна гледна точка, което сериозно се отразява и върху стопанското развитие на областта през последните 20 години. Както става видно от посочената по-долу картосхема, територията на област Плевен попада във второто най-неблагоприятно ниво на потенциална достъпност в рамките на ЕС, както и територията на цялата страна.

ESPON
 EUROPEAN UNION
 Part-financed by the European Regional Development Fund
 INVESTING IN YOUR FUTURE

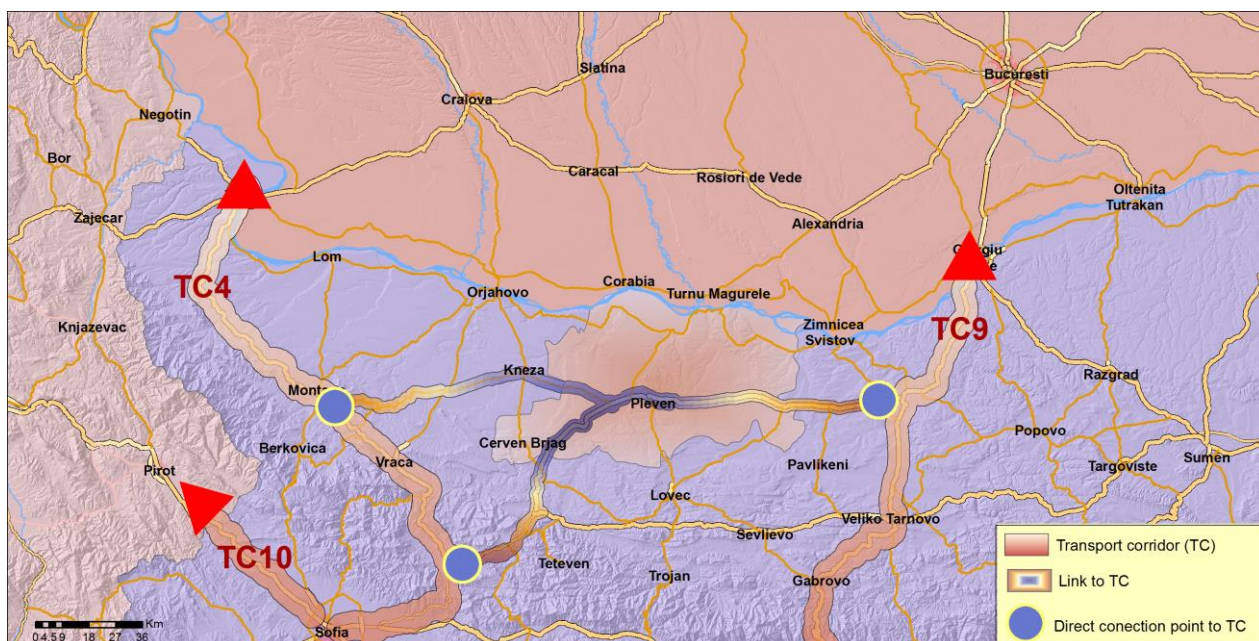
© EuroGeographics Association for administrative boundaries;
 Regional level: NUTS :
 Origin of data: ESPON Accessibility update, 2006
 Sources: RRG GIS Database, S&W Accessibility Mode

**Potential accessibility, road
 (2006, EU27 = 100)**

Light yellow	... - 25,0	Dark brown	125,1 - 150,0
Yellow	25,1 - 50,0	Dark brown	150,1 - 175,0
Orange	50,1 - 75,0	Dark brown	175,1 - 200,0
Dark orange	75,1 - 100,0	Dark brown	200,1 - ...
Light orange	100,1 - 125,0	White	no data

Фиг.2.2 Потенциална достъпност в рамките на ЕС(ESPON)

Територията на общината няма директен контакт с трасето на основните Европейски транспортни коридори, което я прави необлагодетествана в регионален план. От друга страна, обаче, поради сравнително високостепенните пътни връзки, гр. Плевен и територията на областта като цяло са добре свързани с ТК 9 и ТК10, докато с ТК 4 връзките са затруднени от състоянието и техническите параметри на пътната инфраструктура.

Фиг.2.3 Връзка на област Плевен с трасетата на ЕТК

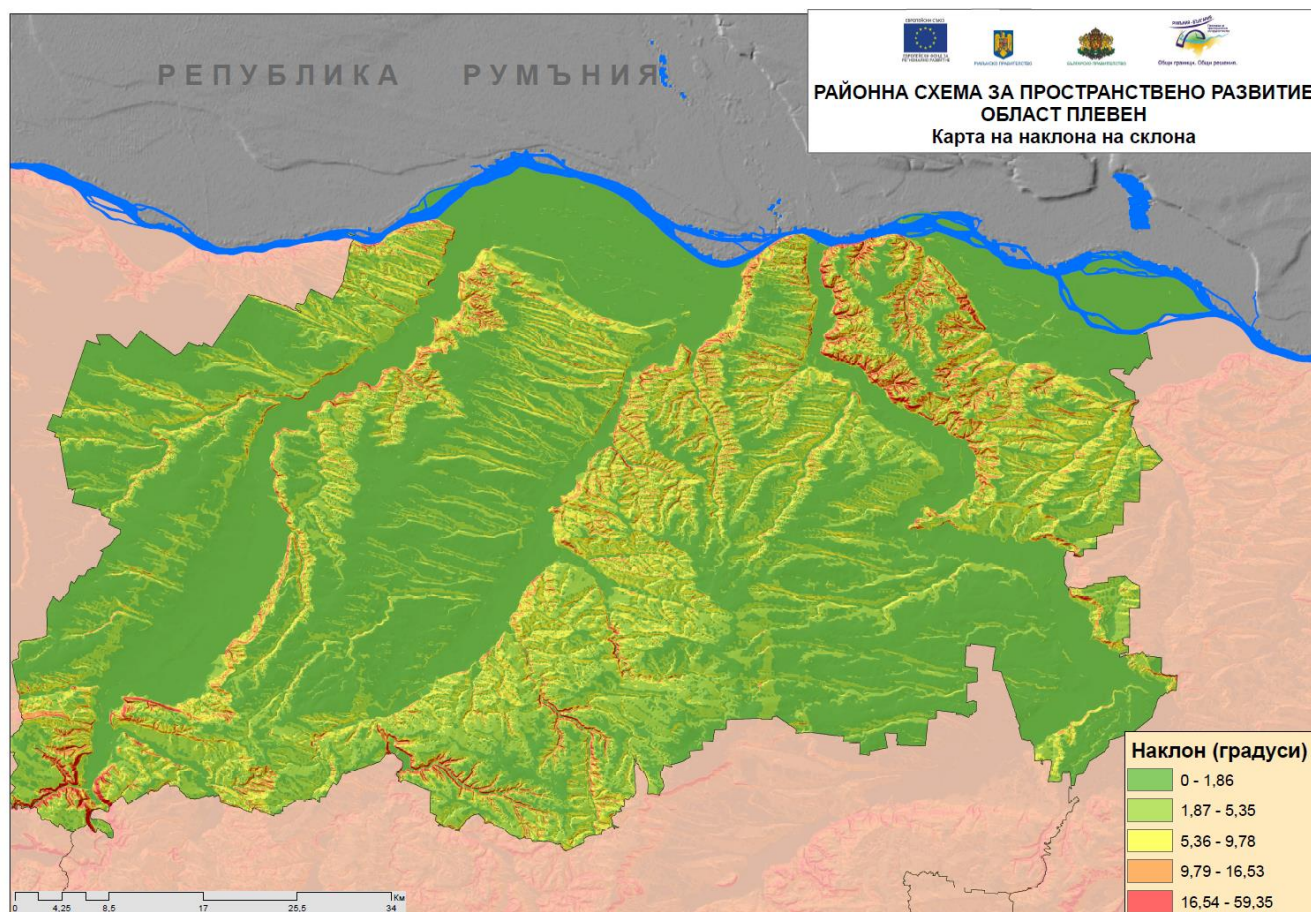
Със сравнително голям, но все още недостатъчно използван потенциал, е фериботната връзка, която оперира на територията на областта - между Никопол и Турну Магуреле, което осигурява пряка връзка между гр. Плевен и столицата на Румъния - Букурещ.

III. Природо-географска характеристика

1. Релеф

Характеристиките на релефа на област Плевен са свързани основно с геоложкото развитие на Дунавската равнина. Тя е част от Мизийската плоча, която представлява стабилна платформена област, изградена е от нагънати палеозойски скали, над които хоризонтално са разположени мезозойски и неозойски седименти. Тук се наблюдава и наличието на лъос, образуван през плейстоцена, който оказва специфично влияние върху характера на релефа. Според природно-географската подялба на България, областта попада в Западна и Средна Дунавска равнина. Централната, северната и източната част на областта са равнинни и равнинно-хълмисти, а южните и югозападните части имат изразен хълмист характер. Релефът е разчленен от широките долини на реките Искър, Вит и Осъм, които силно меандрират по територията на областта. Обширните заравнени или хълмисти равнини между тях са покрити с лъос като неговата дебелина варира. Най-северната ѝ част е заета от Карабоазката низина (Черно поле), разположена между реките Дунав, Искър и Вит, а също и от Беленско-Свищовската низина с прилежащите острови. Тук попада и най-големият български и четвъртият по големина дунавски остров Персин (Белене). Успоредно на брега на р. Дунав на места са образувани продълговати възвишения (т.нар. гредове). Край Никопол дунавският бряг е по-висок, с интензивна проява на свлачищни процеси и прехожда в хълмисто-платовидни земи. На юг от крайдунавските низини се простира Дунавската равнина, чиято обща топографска повърхност има слаб наклон на север. В тази посока са ориентирани и долините на главните реки в областта, които се характеризират с асиметричен напречен профил и наличие на добре развити речни тераси. Някои от десните притоци на Вит (реките Тученица, Чернелка и Петърница) са оформили в карстовия терен каньоновидни долини с отвесни скални стени и множество пещери (при селата Бохот, Горталово, Къртожабене и Тученица, община Плевен). В югозападната част на областта (при селата Реселец и Бресте, община Червен бряг) са образувани причудливи скални образувания във варовития терен. В хипсометрично отношение, 83,4% от областта попадат в низинния пояс (0-200 м.), а 16,6% в равнинно-хълмистия (200-600м). Най-

високата точка е Среден връх (314 н.м.в.), който се намира в Плевенските възвишения. Средната надморска височина на областта е 136 м., което я нарежда на последно място в страната, а по среден наклон на склоновете повърхнини ($2,7^\circ$), тя е на 27-мо място в страната. Средното вертикално разчленение на релефа е 50 м/км^2 , а средното хоризонтално разчленение - 1 км/км^2 . Релефът на областта благоприятства развитието на земеделието, както и на селищната мрежа и инфраструктурата. Съчетанието на река Дунав, с редица природни забележителности и карстови образувания е добра предпоставка за развитието на туризма в областта.

Фиг. 3.1. Наклон на склона на територията на област Плевен

2. Полезни изкопаеми

Дългото и сложно палеогеографско развитие на територията е факторът за образуването на полезни изкопаеми и те са предимно от седиментен тип. От тази гледна точка, област Плевен може да бъде определена като бедна на полезни изкопаеми. Регионът не разполага със значими находища. Откритите през втората половина на ХХ в. находища на нефт и газ са изчерпани и вече нямат стопанско значение. В областта има запаси от нерудни полезни изкопаеми, които дават възможност за производство на строителни материали. Има находища на варовици в Плевенските височини, както и на огнеупорни глини - при селата Буковлък и Опанец в община Плевен.

3. Климат

Климатът в областта е умерено-континентален. Поради особеностите на релефа температурите се понижават от север на юг, като в същата посока валежните количества се увеличават. В низинните и равнинните части годишната сума на валежите е около 600 мм.

В гр. Плевен (163 м н.в.) средногодишната температура е 11,7°С, средната януарска и средната юлска температура - съответно -1,3°С и 22,9°С. Тук се наблюдава голяма средногодишна амплитуда. През студеното полугодие често явление са температурните инверсии. Абсолютната минимална температура е измерена на ст. Кнежа (-35,5°С). През 2010 г. средното атмосферно налягане е 993.8 hPa. Най-малко валежи падат през зимата (февруари), а най-много - в края на пролетта и началото на лятото (май и юни) като средната годишна валежна сума е 581 мм. През 2010 г. снежната покривка се е задържала 59 дни. През топлото полугодие преобладаващите ветрове са от северозапад и запад, откъдето нахлуват влажни атлантически въздушни маси. Въпреки това през лятото често се случват продължителни засушавания, което налага изкуствено напояване на земеделските площи. През зимата често духат североизточни ветрове, които отвяват снежната

покривка над посевите. Агроклиматичните условия благоприятстват отглеждането на разнообразни земеделски култури.

4. Води

Специфичното съчетание на климат, скален състав, релеф (влиянето на Стара планина), почви и растителност са основните фактори за формиране и териториално разпределение на водите в област Плевен. По отношение на водните ресурси областта може да бъде определена като богата. Водните ѝ ресурси спадат към Черноморската отточна област, като се оттичат чрез р. Дунав. Водите на област Плевен се отнасят към Басейнова дирекция „Дунавски район”, чиито център е разположен в гр. Плевен.

Главна отводнителна артерия е река Дунав, която е воден път, свързващ района и страната с останалите страни от Дунавския басейн. Основните реки, отводняващи областта са Искът, Вит и Осъм.

- Река Искър е най-дългата в страната ни - 386 км, а нейният водосборен басейн е 8646 км². Извират от Рила и тече на север, за да се влее в река Дунав именно на територията на област Плевен. Тук - в Дунавската равнина реката образува широка асиметрична долина и край село Гиген се влива в р. Дунав.

- Река Вит извира от Стара планина и е с дължина 188 км. Реката тече в северна посока като след село Садовец тя навлиза в Дунавската равнина, като долината ѝ е широка и асиметрична, с по-стръмни десни склонове. Влива се отдясно в река Дунав (на 609-ти км), на 22 м н.в., на 1,6 км северозападно от село Долни Вит. От село Градина до устието коритото на реката е оградено и коригирано с водозащитни диги.

- Река Осъм също извира от Стара планина и дължината ѝ е 278 км. Тя навлиза в Дунавската равнина при село Александрово, като долината ѝ е асиметрична, със стръмни десни и полегати леви склонове. От град Левски генералното направление на Осъм е североизточно, като коритото ѝ е широко и поради малкия

наклон меандрира във всички направления. В този участък са изградени водозащитни диги. Влива се отдясно в река Дунав (на 599-ти км), на 22 м н.в. между град Никопол на изток и село Черковица на запад.

Максимумът на оттока на реките в областта е от март до май, а минимумът - от август до октомври. Невисоката средногодишна водоносност на реките (1-5 л/сек/км²) се дължи както на неголемите наклони, така и на широкото разпространение на льосовата покривка и варовитите терени, в които се инфилтрира значителна част от повърхностния отток. В редица селища се чувства воден дефицит, като за неутрализирането му не само се черпят подземни води, но и значителна част от повърхностния отток се регулира от изградените язовири. Водните ресурси в района се използват за напояване, в индустрията, за водоснабдяване на селищата, за риболов, туризъм и др. В района са изградени напоителни и отводнителни системи, защитни диги, множество язовири и други хидротехнически съоръжения. В областта се намира един от големите язовири в страната - „Горни Дъбник“ (с обем 75,1 млн. м³), както и множество по-малки язовири като „Вълчовец“, „Долни Дъбник“ и др., чиито води се използват предимно за напояване. Освен грунтови води в терасите на реките, в областта има и множество карстови извори, по-известни от които са тези при гр. Плевен и с. Бохот (община Плевен).

5. Почви

Почвената покривка в област Плевен се отнася към Севернобългарската лесостепна почвена зона. Природното развитие на района е довело до голямото ѝ разнообразие. Сложните връзки между скалната основа, хидроклиматичните характеристики на областта, биоразнообразието и антропогенната дейност са довели до наличието на различни видове почви. Основните почвени типове тук са черноземни почви, сиви горски и алувиално-ливадните.

В Карабоазката (Чернополската) низина са разпространени алувиални и алувиално-ливадни почви, обикновено в съчетание с ливадни черноземи и ливадно-

блатни почви. В северната част на Дунавската равнина междуречните пространства са покрити с дълбоки и плодородни карбонатни, типични и излужени черноземи, които на места са ерозирали в различна степен. В южните по-високи части на областта са разпространени сиви горски почви, а по варовитите хълмисто-платовидни терени - плитки хумусно-карбонатни почви (рендзини). По терасите на Искър, Вит, Осъм и по-големите им притоци са разпространени алувиално-ливадни почви.

Географското разпределение на черноземите определя тяхното разпространение в северните части на областта, като те са представени от различни подтипове. Тези почви се отличават с високо естествено плодородие. Тук основно се срещат излужени и деградирани черноземни почви. Деградиралите черноземи на практика осъществяват прехода между черноземните и сивите горски почви. Те са особено подходящи за отглеждането на зърнени и технически култури, както и на различни зеленчуци.

Сивите горски почви са другият зонален почвен тип разпространен в областта. Те се образуват предимно върху карбонати. Хумусното им съдържание е по-малко от това на черноземите, което налага тяхното наторяване. Подходящи са за отглеждането на ечемик, овес, ръж, картофи, овощия и др.

От азоналните почвени типове, на територията на областта са разпространени алувиално-ливадните и хумусно-карбонатните (рендзини) почви. На речните тераси по средните и долните течения на реките, върху алувиалните наноси са образувани алувиално-ливадни почви. Те са плодородни почви, подходящи за отглеждането на разнообразни култури.

Наличието на карбонатни скали и карстовите процеси, развити на някои места от областта, са предпоставка за наличието на рендзините. Те имат високо съдържание на хумус и карбонати. Върху тях се отглеждат някои зърнени и технически култури, както и овощия.

Като цяло почвите в областта се отличават с високо естествено плодородие и в съчетание с умерено-континенталния климат благоприятстват отглеждането на

зърнени, зеленчукови, технически, маслодайни и фуражни култури и лозя. Най-високо естествено плодородие имат черноземите, алувиално-ливадните почви и част от сивите горски почви, които се използват за отглеждане на зърнени култури, захарно цвекло, слънчоглед, зеленчуци, лозя и др.

6. Биоразнообразие

На територията на област Плевен, флората и фауната е представена с богато разнообразие, въпреки че по-голямата част от площите представляват земеделски земи. Широко разпространени са синята метличина, средната звезда, полската ралица, щирът, троскотът, балурът, големият живовлек и др. Срещат се и тревни видове като ежова главица, горски късокрак и свиларка. Доминантни са черната садина, валезийската власатка, белизмата и някои лечебни растения - мащерката, червеното подъбиче и бялото подъбиче, ветрогонът, звезданът и много други. Сред редките и застрашени видове в района са горската съсънка, мехурката и др., а видът ендемит за района е дегеновият скален копър.

Сред горската растителност преобладават ксеротермните дъбови гори. Най-обширни са в землищата на селата Петърница, Бъркач и Садовец. Гората Исмаилово бранице е една от най-големите в област Плевен. Доминират церът и благунът, порядко се срещат косматият дъб и виргилиевият дъб. Други представители на широколистните гори са бук, габър, мъждрян, топола, липа, акация и др., разпространени в ниските височинни пояси до 900-1000 м. надморска височина. Край р. Вит в миналото са били разпространени гори от летен дъб, който в следствие на антропогенната дейност са изчезнали и на тяхно място са се разпространили вторични растителни съобщества и обработваеми площи. Наличието на ценни вековни дъбови и букови гори тук е причината за създаването на редица защитени местности и територии. Иглолистните гори са по-слабо представени и заемат по-високите части на областта.

При храстовите съобщества доминират драката, трънката, люлякът, смрадликата, глогът и кучешкият дрян. Река Вит предлага благоприятни условия за много хигрофилни и хидрофилни съобщества на папурите, тръстиката, камъшът, водната леща, и др.

Животинският свят на територията на областта е представен предимно от широко разпространени в страната видове на безгръбначни, риби, влечуги, земноводни и бозайници. Често срещани представители на земноводните и влечугите са зелената крастава жаба, водната жаба, стенният гущер, кримският гущер, водната змия, смокът стрелец. По-рядко се срещат кафявата крастава жаба, сухоземните костенурки, смокът мишкар. Около реките и във влажните райони са разпространени влаголюбиви видове насекоми. Характерни са представители на някои степни видове като паяците от рода *Lycosa* и някои видове скакалци, като житното пиле и др. В реките в областта са разпространени различни видове риба, като често срещани са каракуда, бабушка, щука, сом, уклейка, платика, горчивка, черна мряна и др.

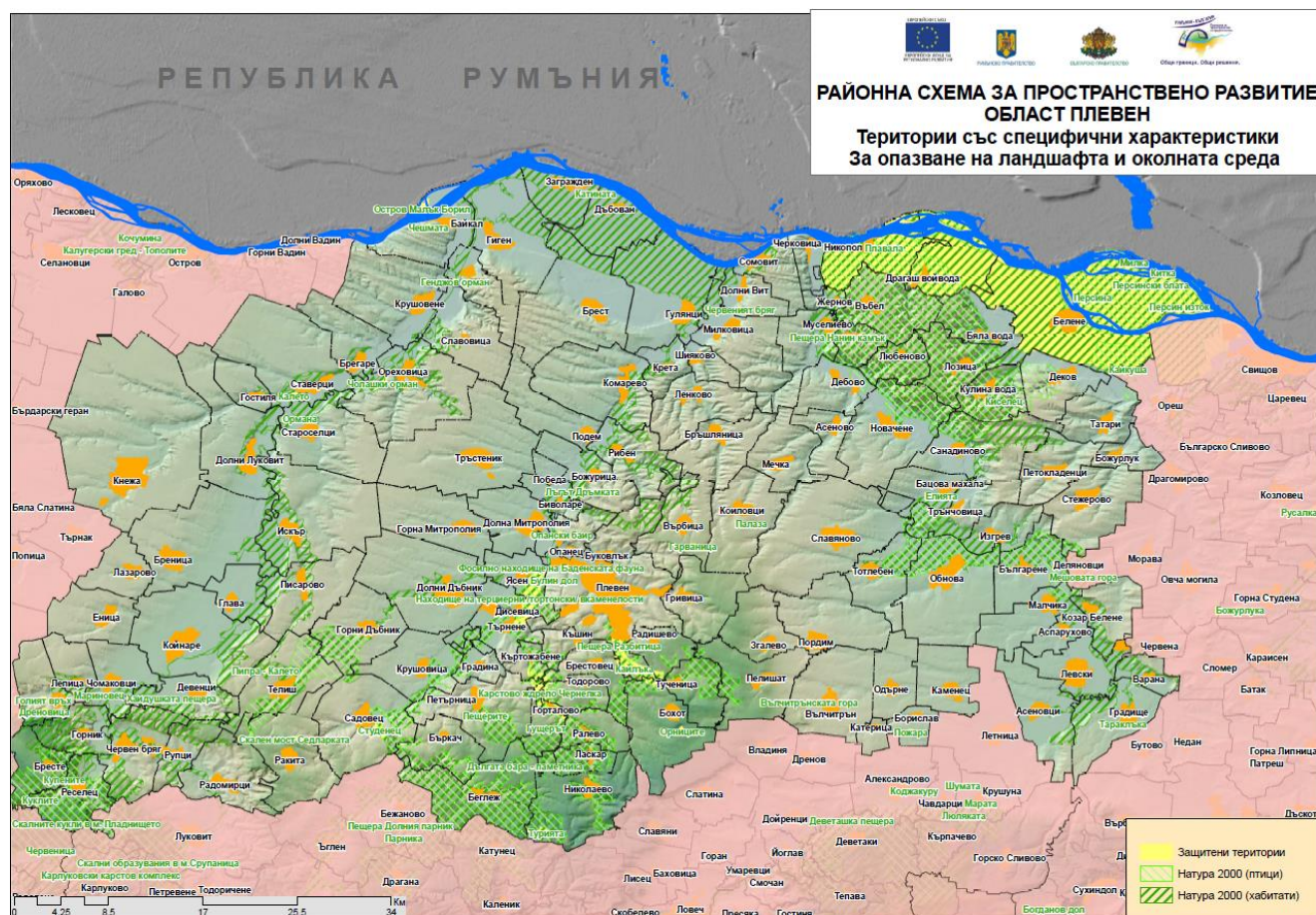
Редки сред бозайниците са пъстрият пор, видрата и чакалът. По - често се срещат гризачите, прилепите (в карстовите райони) и къртица, таралеж, заек, лисица, сърна, дива свиня.

С голямо разнообразие се отличава светът на птиците. Тук се срещат фазан, яребица, врабчета, гугутки и др. Край язовира в Долни Дъбник през периода на миграция се струпват много водолюбиви видове, сред които и застрашени - малък корморан, белоока потапница, морски орел, ливаден дърдавец. Карстовия район около селата Садовец и Бъркач пък осигурява подходящи условия за гнездене на някои петрофилни видове, застрашени в национален мащаб - черен щъркел, белоопашат мишелов, орел-змияр и др.

7. Защитени територии

Мрежата от защитени природни територии в областта включва един природен парк, два природни резервата, един подържан резерват, 28 защитени местности и 19 природни забележителности. Природният парк „Персина” (с площ 21 762,2 ха) заема

част от териториите на три общини - Никопол и Белене (от област Плевен), както и Свищов (от област Велико Търново). В рамките на природния парк попадат резерватите „Китка” (с площ 25,4 ха) и „Милка” (с площ 30,0 ха), подържаният резерват „Персински блата” (с площ 385,2 ха и с буферна зона от 551,8 ха), защитената местност - „Кайкуша” (с площ 240,0 ха), както и природната забележителност „Персин-изток” (с площ 718,9 ха). Относителният дял на териториите за опазване на природните хабитати и дивата флора и фауна, включени в екологичната мрежа „Натура 2000”¹, възлиза на 22,32 % от площта на областта, като по този показател тя е на 19-то място в страната.

Фиг. 3.2. Защитени територии в област Плевен

¹ По Директива 92/43/ЕЕС (<http://www.natura2000bg.org/natura/bg/index1.php>)

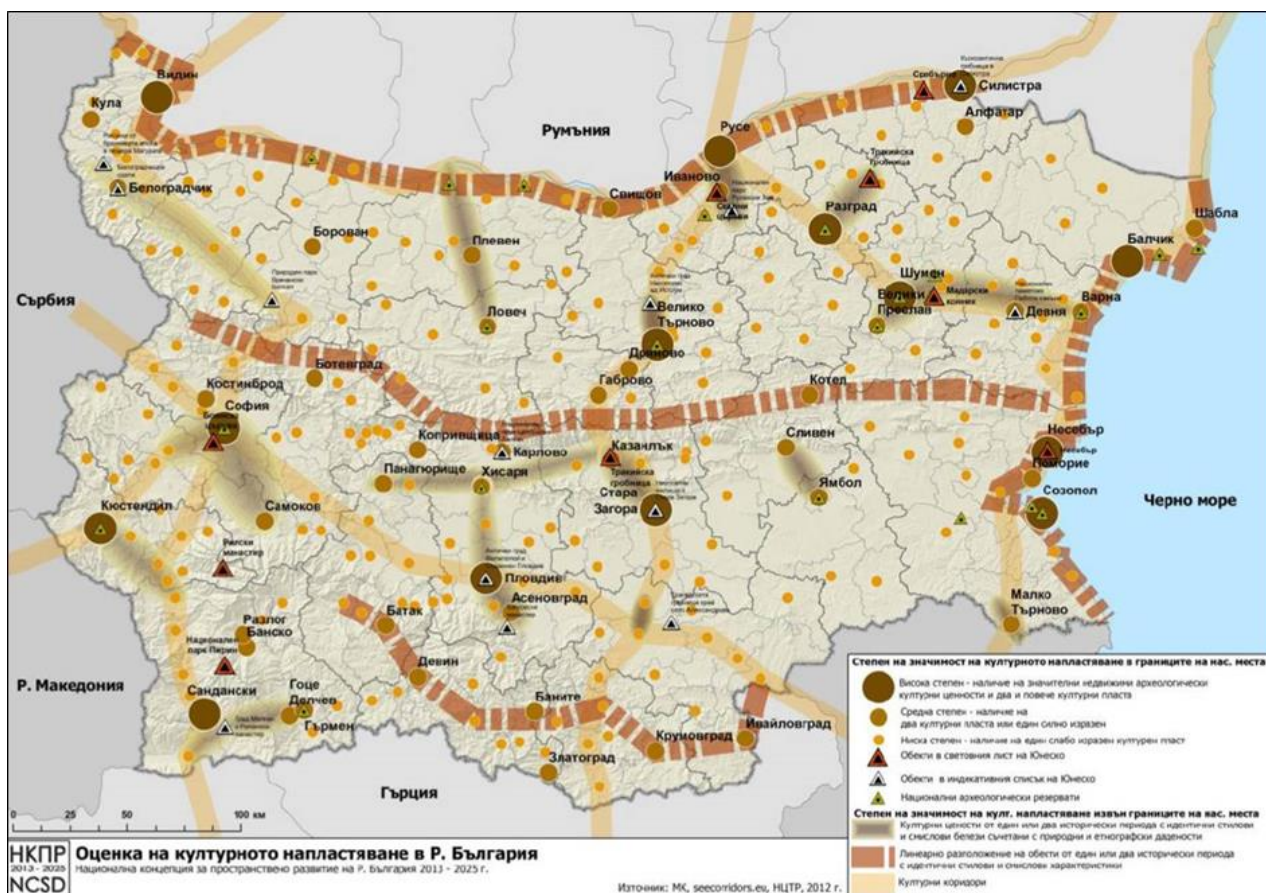
IV. Историко-географско развитие - особености в пространственото развитие

Обусловени от характерната за Дунавската равнина балансирана селищна структура от средно големи и големи села и малки градове с преобладаващ селскостопански хинтерланд. Селищната структура включва един голям град (Плевен) и много селища с категория малки и средни села.

В основата на формирането на пространствената структура в областта стоят културните коридори и културното напластяване, които изразяват устойчивостта във времето на селищните взаимовръзки и трайно обособени коридори. Културните коридори свързват важни елементи на наследството и традициите, които отразяват събития или периоди от европейската историята. Те показват пространствената динамика в пространственото развитие на областта и региона.

Националната концепция за пространствено развитие на Република България представя културните направления и прави оценка за степента на културното напластяване (Фиг.4.1). Дунавското културно направление е представено от линейно разположени културни ценности от един или два исторически периода с идентични стилови и смислови характеристики.

Проследено е културното пространство по оста Ловеч - Плевен - Гиген, представено от културни ценности от един или два исторически периода с идентични стилови и смислови белези, съчетани с природни и етнографски дадености.

Фиг.4.1. Национални културни коридори (Източник: Национална концепция за пространствено развитие)

Област Плевен притежава богато културно наследство, което е оставило трайни следи от Античността до Епохата след Освобождението. То е резултат от напастяване на отминали цивилизации и епохи, които носят специфична памет и идентичност на мястото. Северните територии на област Плевен са представители на Долнодунавската граница на Рим (Limes Romanus). През Античността е изграден забележителният град Ucria Oescus разположен до село Гиген, възникнал като военен римски лагер. Градът е с традиционна урбанистична структура и архитектура, а градският площад (forum) е основно пространство за социално взаимодействие. Форумът и великолепните

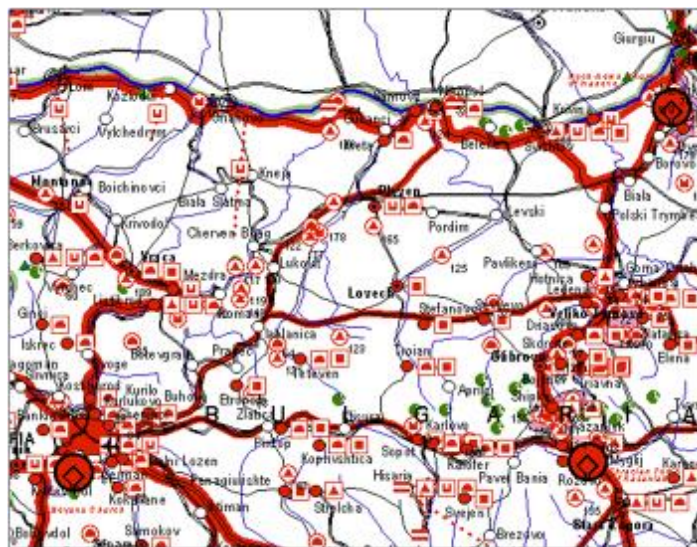
обществени сгради свидетелстват за ролята на града като регионален център и основен град на провинция Долна Мизия.

В област Плевен се откриват античните крепости Сторгозия - град Плевен и Античната римска крепост „Димум“, която е използвана като крепост-митница на брега на река Дунав в град Белене. Обектът е обявен за недвижима културна ценност с категория „национално значение“.

Никопол е градът със забележително културно наследство от епохата на Средновековието. Възникнал като антично селище и трансформирал се в основен крайдунавски урбанистичен център и символ на единството и обединените усилия на християнския свят за противопоставяне на османското настъпление в Европа през 1396г.

След 1878 г. се преминава към нов социален и културен модел, който изменя пространствената структура на селищната мрежа и вътрешноградските пространства. Изработват се първите кадастрални планове и се въвеждат нормативи за устройство и застрояване.

Старите пътищата по долнодунавската граница, както и направлението Никопол-Плевен, идентифицирани и от концепцията Културните коридори на Югоизточна Европа (фиг.4.2), представляват културни направления с потенциал за пространствено и социално-икономическо развитие.

Фиг. 4.2. Културните коридори (Източник: Концепция - Културните коридори на Югоизточна Европа)

Последователността на различните епохи символизира досегашната трайност във времето на областта и е основание за бъдещо развитие, следващо исторически закономерности и притежаващо разграничима идентичност, което показва особеностите в пространственото развитие на областта.

V. Геодемографска основа на развитието

1. Брой и динамика на населението

Демографската ситуация в област Плевен е резултат от действието на фактори и влияния, които от една страна са характерни за Р. България, а от друга специфични за територията на областта и обусловени от нейното историко-културно, социално-икономическо и демографско развитие. Съществено влияние оказват брачността, разводимостта, раждаемостта и смъртността, миграцията, полово-възрастовата, етническа, религиозна и образователна структури на населението. Те влияят на формирането на човешките ресурси в областта, както в количествено, така и в качествено отношение.

През последните години се наблюдава трайна тенденция към намаляване броя на населението на област Плевен. Това се дължи както на отрицателния естествен, така и на отрицателния механичен прираст. По данни от текущата статистика на НСИ периода 2004 - 2012 г. (Табл. 5.1. Динамика на населението на област Плевен) населението на територията на областта показва непрекъсната тенденция на намаляване, като неговият брой е намалял с 47429 души или с 15,28 %. Средногодишно населението на областта намалява с 1.7%. Разгледана във вътрешнорегионален план тази тенденция се запазва и на общинско ниво - Фиг.5.1. Намаление на броя на населението по общини за периода 2004-2012г. (Източник НСИ - текуща статистика). Това намаление е един от основните неблагоприятни фактори за

бъдещото развитие на областта. То ще доведе до ограничаването на работната сила и възпроизводствения потенциал.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Общо за страната	7761049	7718750	7679290	7640238	7606551	7563710	7504868	7327224	7282041
Северозападен район от ниво 2	974704	957947	943664	929872	916054	902537	886911	836601	823467
Област Плевен	310449	305025	301634	297928	294277	290589	286496	266865	263020
Белене	11992	11739	11567	11321	11102	10908	10671	10161	9915
Гулянци	15402	15007	14629	14294	13925	13561	13128	12123	11832
Долна Митрополия	23441	22994	22625	22237	21702	21304	20904	19973	19577
Долни Дъбник	15309	15137	14986	14810	14571	14438	14230	11630	11434
Искър	8505	8357	8176	8052	7859	7717	7569	6788	6713
Кнежа	16189	15932	15612	15372	15107	14839	14613	13610	13424
Левски	23922	23172	22776	22304	21833	21487	21141	19688	19424
Никопол	12296	11909	11545	11264	10897	10602	10366	9205	9023
Плевен	142812	140967	140499	139573	139121	138095	136949	129768	128343
Пордим	7808	7654	7493	7420	7249	7114	6957	6353	6220
Червен бряг	32773	32157	31726	31281	30911	30524	29968	27566	27115

Табл. 5.1. Динамика на населението на област Плевен (Източник НСИ - текуща статистика)

Фиг. 5.1. Намаление на броя на населението по общини за периода 2004-2012г. (Източник НСИ - текуща статистика)

По данни от последното преброяване на населението и жилищния фонд в Р. България, в област Плевен към 2011 г. живеят 269752 д. Област Плевен има най-голям дял от населението на Северозападния район от ниво 2. Броят на населението на областта съставлява 31,84% от това на Северозападния район и 3,66% от това на страната.

2. Движение на населението

Броят на населението е в пряка зависимост от неговото естествено и механично движение и техните отрицателни стойности, които се дължат на ниската раждаемост, високото ниво на смъртността и по-високия дял на изселените лица спрямо заселените.

Възпроизводството на населението на дадена територия се изразява чрез постоянното му възобновяване или чрез смяната на едни поколения с други. Количествената му страна обхваща естественото движение на населението. От своя

страна, то се характеризира с раждаемостта и смъртността. До голяма степен раждаемостта зависи от броя на сключените бракове и броя на разводите. През последните години наложилата се трайна тенденция на отрицателен механичен прираст, при който областта изгуби значителна част от младото си население, доведе до значително влошаване на демографските структури, а чрез тях и до проблеми в естественото възпроизводство на населението. Това личи от тенденциите в динамиката на основните демографски процеси - раждаемост и смъртност.

Година	Живородени	Умрели	Естествен прираст	Раждаемост (%)	Смъртност (%)	Естествен прираст (‰)
2004	2568	5023	-2455	8,27	16,18	-7,91
2005	2546	5743	-3197	8,35	18,83	-10,48
2006	6633	9796	-3163	21,99	32,48	-10,49
2007	2491	5355	-2864	8,36	17,97	-9,61
2008	2716	5213	-2497	9,23	17,71	-8,49
2009	2738	4908	-2170	9,42	16,89	-7,47
2010	2548	5123	-2575	8,89	17,88	-8,99
2011	2394	4970	-2576	8,97	18,62	-9,65
2012	2296	4986	-2690	8,73	18,96	-10,23

Табл. 5.2. Динамика на показателя естествен прираст на населението (Източник НСИ - текуща статистика)

Сравнен със средната стойност на раждаемостта за страната през 2012 г. (9,49 ‰), показателят за областта има по-ниска стойност (8,73‰), а спрямо средното за района от ниво 2 (8,48‰) той е по-благоприятен, като Област Плевен е на първо място по ниво на раждаемостта в Северозападния район. За същата година по данни от текущата статистика на НСИ в рамките на областта най-висока е раждаемостта в общините Искър и Кнежа 10,58‰, следвани от Община Долни Дъбник (10,32‰). Най-ниски са стойностите на показателя в общините Гулянци (5,07‰) и Белене (5,65‰). За същата година раждаемостта в Европейския съюз (ЕС 27) е 10,4‰.

От демографска гледна точка ниската раждаемост (по отношение на естественото възпроизводство) в областта се дължи на понижената плодовитост на

жените в родилна възраст и на намаляването на техния брой. По данни на НСИ за 2012г. тоталният коефициент на плодовитост (среден брой деца, които една жена ражда през целия си детероден период) възлиза на 1.71 деца, което е по-високо от средното за страната 1,5 деца, но въпреки това е по-ниска от необходимата стойност за този показател, т.е. имаме стеснено възпроизводство на населението. Теоретично определеният минимум за осигуряване на просто възпроизводство на населението е 2,1 живородени деца. Проявяващият се в момента отрицателен ефект от намаляващия брой на жените в родилна възраст ще дава отражение върху възпроизводството на населението и през следващите десетилетия. Причина за това са както негативните промени във възрастовата структура на жените на възраст 15-49 г., така и намаляващият абсолютен размер и относителен дял на момичета на възраст от 0 до 14 г., които ще участват във възпроизводството на населението през следващите десетилетия. Промяната се дължи на измененията в социално-икономическите условия, а от там и в ценностната система на жените - на преден план излизат такива ценности като завършване на образованието и осигуряване на работа. Ето защо усилията на националните, областните и местните власти трябва да бъдат насочени към създаване на подходящи условия за раждането, отглеждането, възпитанието, материалната обезпеченост и социалната реализация на децата. Нужна е не само национална, но и областна и общинска политика, свързана с реализирането в максимална степен на идеала на българското семейство - семейство с две деца, чрез създаването на подходящата социално-икономическа и градска среда за тяхното отглеждане и възпитание.

Един от най-тревожните демографски проблеми в областта в момента е относително високото ниво на смъртността. Основен фактор, обуславящ динамиката в общата смъртност е процесът на демографско остаряване. Този процес се характеризира с промени във възрастовата структура на населението и се свежда до намаление на относителните дялове на младите лица и увеличаване на дела на по-старите. Поради застаряването на населението и влошаването на здравното обслужване, през последните 20 години се отбелязва трайна тенденция към

поддържане на относително високи стойности на смъртността в областта - Табл. 5.2. Динамика на показателя естествен прираст на населението.

Сравнен със средното ниво на смъртността в Европейския съюз (9,6‰) и България (15,01‰), показателят за областта има по-неблагоприятни стойности (18,96‰), а спрямо стойността за района от ниво 2 (20,09‰), по-ниска. Област Плевен е на първо място, с най-ниски стойности на смъртността, в рамките на Северозападния район, като само Област Ловеч има същата стойност на този показател.

Във вътрешно-областен план с най-висока смъртност за 2012 г. се характеризира Община Гулянци (30,26‰), следвана от Пордим (29,42‰), Долна Митрополия (26,31‰) и Долни Дъбник (25,19‰). От общините в областта общо 8 имат стойности по-високи от 20‰. С най-благоприятни стойности на показателя е Община Плевен (14,57‰), като тя е единствената община с по-ниски от средните за страната стойности.

Притеснителни са и стойностите на детската смъртност в областта. По данни на НСИ за 2012г. стойността на този показател за Област Плевен е 9,58‰ при средно за страната 7,75‰ и средно за ЕС 3,9‰. Спрямо средното за Северозападния район (10,32‰) областта има малко по-благоприятна стойност на детската смъртност, като областта е на второ място, след Област Враца (7,21‰).

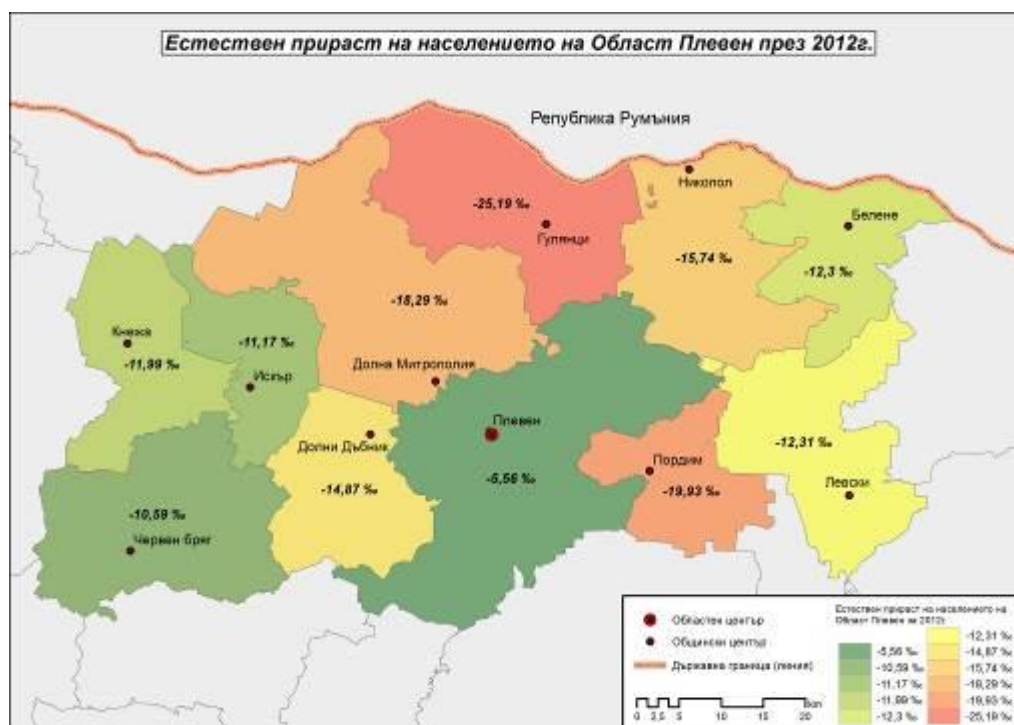
В резултат от наблюдаваните отрицателни тенденции по отношение раждаемостта и смъртността се наблюдават и влошени стойности на показателя естествен прираст. В област Плевен той има ясно изразена негативна стойност - 10,23‰, при средна за страната -5,52‰ и -11,61% за Северозападния район от ниво 2. Спрямо останалите области, попадащи от този район, област Плевен има по-благоприятна стойност на този показател - Табл. 5.3. Естествен прираст през 2012 г.

	Живородени	Умрели	Естествен прираст (‰)
ЕС 27			0,8
Общо за страната	69 121	109 281	-5,52

Северозападен р-н	6 979	16546	-11,61
Област Видин	713	2 287	-16,14
Област Враца	1 526	3 561	-11,21
Област Ловеч	1 195	2 611	-10,28
Област Монтана	1 249	3 101	-12,89
Област Плевен	2 296	4986	-10,23

Табл. № 5.3. Естествен прираст през 2012 г. (Източник НСИ - текуща статистика; Евростат)

По отношение на естествения прираст съществуват и значителни вътрешно регионални диспаритети. По данни на НСИ за 2012 г. най-благоприятна е стойността на показателя за Община Плевен (-5,56%), а най-ниска е стойността му в Община Гулянци (-25,19%). Впечатление прави и че втората най-висока стойност на показателя (-10,59% за Община Червен бряг) е приблизително 2 пъти по-ниска от тази за Община Плевен.

Фиг. 5.2. Естествен прираст на територията на Област Плевен

Неблагоприятна тенденция се наблюдава и при показателя механично движение на населението, който по данни на НСИ за периода 2004 - 2012 г. се характеризира с трайно отрицателни стойности - Табл. 5.4. Динамика на показателя механичен прираст 2004-2012г. В резултат от тази тенденция, за посочения период областта е изгубила 12 309 души от населението си.

Година	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Механичен прираст (%)
2004	4262	6588	-2326	-7,49
2005	4840	7067	-2227	-7,30
2006	4410	5035	-625	-2,07
2007	6014	6856	-842	-2,83
2008	4963	6117	-1154	-3,92
2009	4979	6497	-1518	-5,22
2010	5314	6832	-1518	-5,30
2011	3849	4523	-674	-2,53
2012	3247	4402	-1155	-4,39

Табл. 5.4. Динамика на показателя механичен прираст 2004-2012г. (Източник НСИ - текуща статистика)

По данни на НСИ и Евростат за 2012 г. механичният прираст на Област Плевен (-4,39%) има значително по-неблагоприятни стойности спрямо средната за ЕС (1,8%) за страната (-0,69%) и са близки до средните стойности за Северозападния район за планиране (-4,33%). Областта заема предпоследното място по този показател в района като само област Враца е с по-неблагоприятна стойност (-5,88%).

Негативния миграционен поток е отправен предимно към столицата и към чужбина. Мигрира предимно население в трудоспособна възраст, а главните причини за миграцията са търсене на работа, на по-добро образование, на по-добри условия за живот. Заселилите се в областта за 2012 г. са 3306 души, а изселилите се - 4512. За периода 2010-2012 година от областта са се изселили общо 15867 души, 48,5% от които мъже. Проблемът с нарушената полово-възрастова структура, вследствие на застаряването на населението се задълбочава поради емиграцията на младо

население. В резултат намалява възпроизводствения потенциал на населението и качеството на трудовите ресурси.

В рамките на областта се наблюдават значителни вътрешни различия. По данни на НСИ за 2012г. само една община има положително миграционно салдо - Гулянци (0,59‰ - 7 души). След нея се нарежда Община Искър, чиито механичен прираст е 0 души. Останалите 9 общини имат отрицателни стойности на показателя, като най-изразителни са те при общините Белене (-12,51‰), Червен бряг (-6,05‰) и Плевен (-5,54‰).

През последните години, отрицателните стойности на естествения и механичния прираст се увеличават и това води до намаляване на демографския потенциал на областта, а това ще играе ролята на ограничаващ фактор за бъдещото ѝ социално-икономическо развитие. Негативните тенденции по отношение на тези показатели в комбинация с остаряването на населението силно влошава възпроизводствените възможности, което се потвърждава от стойностите на основните демографски показатели. В резултат от това като цяло се очаква населението на Област Плевен да продължи да намалява и през следващите години.

3. Структури на населението

Структура на населението по местоживеене

Важен показател, имащ отношение към социално-икономическото развитие на територията е структурата на населението по местоживеене (в градовете и селата). По данни от последното преброяване на населението и жилищния фонд, проведено от НСИ през 2011г., 66,53% или 179 474 души от населението на Област Плевен живеят в градовете, при средната стойност на България - 72,5% и за Северозападния район от ниво 2 - 63,22%. В рамките на района областта има най-голям дял на градското население. На територията на областта с най-голям дял на градското население се

отличават общините Плевен (84,5%), Белене (82,5%) и Кнежа (76,07%). Останалите общини имат значително по-нисък от средния за страната дял на градското население.

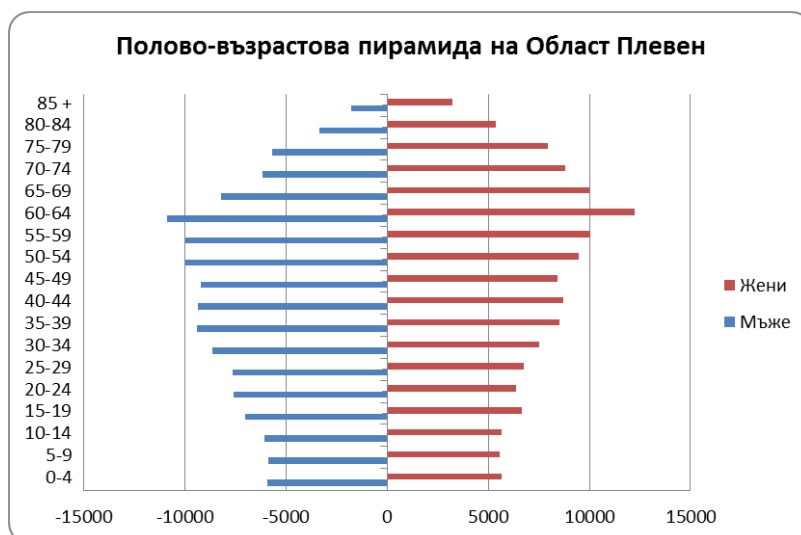

Фиг. 5.3. Структура на населението по местоживееене (Източник НСИ - преброяване на населението жилищния фонд 2011г.)

Полова структура на населението

Полът е един от най-важните признаци на човека, от който зависи участието в естественото възпроизводство, мястото в семейството, социалния статус и участието в трудовия процес. Съотношението между мъжете и жените се определя основно от половата диференциация на смъртността и раждаемостта. Така например съотношението между момчетата и момичетата при новородените е 105:100, или от 1000 живородени 510 са момчета. С нарастването на възрастта съотношението между половете все повече зависи от смъртността, която е по-висока сред мъжете, отколкото сред жените над 40-годишна възраст. От демографска гледна точка най-благоприятна е половата структура, при която лекият превес на мъжете се запазва до пенсионна възраст или превесът на жените в тази възрастова граница също е незначителен. Подобна благоприятна полова структура има голямо значение за поддържане на оптимална брачност, а чрез нея и на оптимална раждаемост. При значителен превес на жените над мъжете, както е в развитите страни, се нарушава нормалното естествено възпроизводство на населението. Следователно от особена важност е наличието на равновесие между половете в детеродна възраст. До голяма степен половата структура на населението е следствие от състоянието на възрастовата му структура. При по-млада възрастова структура обикновено и половата структура е по-благоприятна. Половата структура зависи и от миграционната подвижност на населението. Обикновено мъжете са по-мобилната част от

населението, и това води до промени в половата структура на определени територии. Тази мобилност е свързана с психическата им нагласа по отношение условията за труд.

Фиг. 5.4. Полово-възрастова пирамида на населението на Област Плевен (Източник НСИ - преброяване на населението жилищния фонд 2011г.)

Както е видно от фигура 5.4. превесът на населението от мъжки пол се запазва до интервала 50-54 години, в който на 1000 жени се падат 1052,8 мъже. Това говори за нарушена полово-възрастова структура на население.

Според данните от последното преброяване на населението и жилищния фонд, в Област Плевен делът на мъжете е 49,17%, което е по-благоприятно от средната стойност за страната (48,7%) и близко до средното за Северозападния район (49,15%).

Възрастова структура на населението

Важността на възрастовата структура на населението, произтича от факта, че хората в отделните възрасти притежават разностранни жизнени и трудови

възможности и по различен начин участват в материалното производство и духовния живот в обществото. Изменението във възрастовия състав на населението е от решаващо значение за формирането на трудоспособен контингент². В резултат на ниската раждаемост, населението в под трудоспособна възраст заема най-малък дял в изследваните територии.

	Под трудоспособна възраст (%) ³	В трудоспособна възраст (%) ⁴	Над трудоспособна възраст (%) ⁵
Общо за страната	14,12	62,15	23,73
Северозападен р-н	13,83	57,24	28,93
Област Видин	12,76	54,82	32,42
Област Враца	14,39	58,96	26,65
Област Ловеч	13,99	56,48	29,53
Област Монтана	13,76	56,66	29,59
Област Плевен	13,79	57,68	28,52

Табл. 5.5. Възрастова структура на населението (Източник НСИ - преброяване на населението жилищния фонд - 2011г.)

Сравнена със средните стойности за страната, възрастовата структура на населението на Област Плевен е по-неблагоприятна. При средна стойност от 14,12% на населението под трудоспособна възраст, тук делът е 13,79%. Същевременно делът на населението над трудоспособна възраст е значително по-висок - при средна стойност за страната 23,73%, тук тя е 28,52%. Сравнена с възрастовата структура на населението на района за планиране, тази на Област Плевен е малко по-благоприятна, като делът на трудоспособното население е малко по висок, за сметка на малко по-нисък дял на населението над трудоспособна възраст.

² Включва лицата от началната до пределната трудова възраст според Българското трудово законодателство.

³ Под трудоспособна възраст - до 15 навършени години.

⁴ В трудоспособна възраст - жени от 16 до 59 и мъже от 16 до 62 навършени години.

⁵ Над трудоспособна възраст - жени на 60 и повече навършени години и мъже на 63 и повече навършени години.

Фиг. 5.5. Възрастова структура на Област Плевен (Източник НСИ - преброяване на населението жилищния фонд - 2011г.)

Във вътрешнообластен контекст с най-благоприятна възрастова структура на населението се отличава Община Плевен, която се характеризира с най-нисък дял на населението над трудоспособна възраст и най-висок дял трудоспособно население. С изключително влошена възрастова структура са общините Гулянци, Пордим и Долна Митрополия, в които се наблюдава значително по-висок дял на населението над трудоспособна възраст - съответно 42,58% , 38,97% и 37,8%.

Брачна структура на населението

От особено значение за възпроизводството на населението освен половата и възрастовата структура на населението и брачната структура. По данни от текущата

статистика на населението в рамките на Област Плевен през 2012г. са сключени 527 брака, което определя коефициент на брачност 2,0‰, при средна стойност за България - 2,91‰. За същата година броят на осъществените разводи е 450 или коефициент на разводимост, възлизащ на 1,71‰, при средна стойност за страната - 1,64‰. Това определя брачната структура на населението на Област Плевен като по-неблагоприятна в сравнение с тази на Р. България.

Етническа структура на населението

По данни от преброяването на населението и жилищния фонд, проведено през 2011г. от НСИ, в рамките на Област Плевен най-многобройна е българската етническа група (91,4%), следвана от ромската (4,15%) и турската (3,61%).

Фиг. 5.6. Етническа структура на населението на Област Плевен

Сравнен със средната стойност за България (84,79%), тук делът на населението от българската етническа група е по-висок, за сметка на населението от турския етнос. Делът на ромското население е близък до този за страната. Спрямо стойностите за Северозападния район от ниво 2, в областта делът на българския етнос

е малко по-висок. По-значителна разлика има при делът на ромското население, който за района е 6,64%.

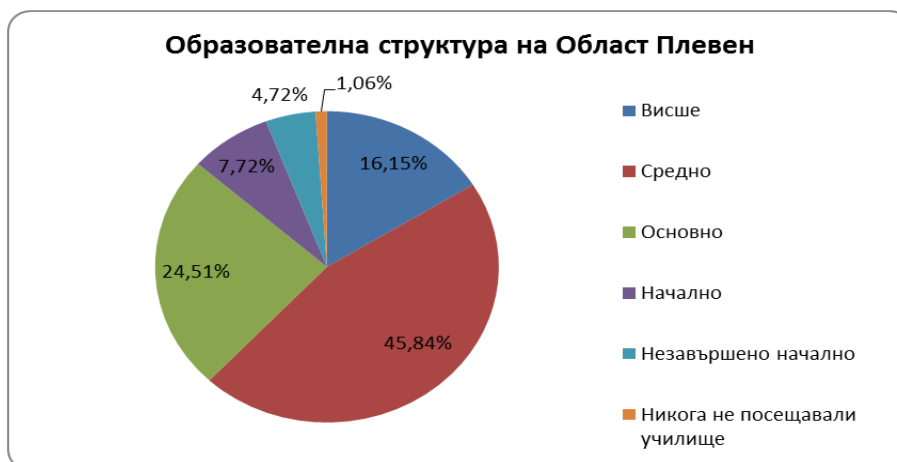
	Етническа група				Не се самоопределям (%)
	Българска (%)	Турска (%)	Ромска (%)	Друга (%)	
Общо за страната	84,79	8,81	4,87	0,74	0,80
Северозападен р-н	90,63	1,79	6,64	0,40	0,54
Област Видин	91,25	0,09	7,66	0,49	0,52
Област Враца	92,73	0,35	6,18	0,27	0,47
Област Ловеч	90,91	3,33	4,38	0,70	0,68
Област Монтана	86,31	0,12	12,71	0,29	0,58
Област Плевен	91,40	3,61	4,15	0,34	0,50

Табл. 5.6. Етническа структура на населението (Източник НСИ - преброяване на населението жилищния фонд - 2011г.)

Във вътрешно териториален аспект етническата структура на областта е сравнително еднообразна. Впечатление прави по-високият дял на турското население (26,03%), за сметка на българското население (71,38%) в Община Никопол и по-високият от средното за страната, района и областта дял на ромското население в общините Долни Дъбник (9,22%) и Кнежа (7,75%).

Образователна структура населението

Образователната структура на населението на Област Плевен се характеризира със стойности сравнително близки до средните за страната и района. По данни от преброяването на населението от 2011г. тук най-висок е делът на населението със средно образование (45,84%), следван от делът на населението с основно (24,51%) и населението с висше образование (16,15%). С по-ниско от основно образование са 13,5 % от населението, от които 1,06% никога не са посещавали училище.

Фиг. 5.7. Образователна структура на населението на Област Плевен

Област Плевен се отличава с по-нисък от средния за страната дял на населението с висше образование (19,61%) и по-висок от средния за района от ниво 2 (14,83%), където областта заема първото място по този показател. По-високи от средните за страната са делът на населението със средно образование и на населението с основно. По-ниски от средните за страната са стойностите на населението с по-ниско от основно образование - Табл. № 5.7 Образователна структура на населението.

	Висше (%)	Средно (%)	Основно (%)	Начално (%)	Незавършено начално (%)	Никога не посещавали училище (%)
Общо за страната	19,61	43,49	23,14	7,80	4,78	1,18
Северозападен р-н	14,83	45,92	25,71	7,79	4,80	0,95
Област Видин	13,89	45,51	27,61	7,42	4,64	0,92
Област Враца	14,93	46,69	25,50	7,32	4,69	0,87
Област Ловеч	15,56	45,68	24,84	7,86	5,03	1,04
Област Монтана	12,25	45,59	27,69	8,70	4,97	0,80
Област Плевен	16,15	45,84	24,51	7,72	4,72	1,06

Табл. 5.7. Образователна структура на населението (Източник НСИ - преброяване на населението жилищния фонд - 2011г.)

Във вътрешнотериториален аспект по отношение на този показател изпъква Община Плевен, която има най-благоприятна образователна структура на

населението. Това до голяма степен се дължи на областния център - гр. Плевен. В рамките на областта това е единствената община с по-висок от средния за страната дял на населението с висше образование - 23,97%. На второ място след нея се нарежда община Белене с 11,43% , което е значително по-ниско от средното за България. В най-неблагоприятно състояние по този показател са общините Гулянци, Долна Митрополия и Никопол, където дялът на висшестите е съответно - 5,89% , 6,33% и 6,51%. Тези общини са и три от четирите с най-висок дял на населението с по-ниско от основно образование. На първото място по-този показател е Община Никопол (20,82%), следвана от Община Долни Дъбник (20,69%). Най-благоприятна е стойността за този показател за територията на Община Плевен (10,05%), което е по-ниско и от средната стойност за страната (13,76%) и за района от ниво 2 (13,54%).

Фиг. 5.8. Образователна структура на населението на област Плевен(Източник НСИ - преброяване на населението жилищния фонд - 2011г.)

Основен проблем в сферата на образованието е сравнително високият брой на децата, преждевременно напусналите училище. За учебната 2010/2011 г. стойността на този показател за област Плевен е 1034 ученика.

Социални въпроси

Делът на лицата, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа дейност (12,4%), и този на живеещите с материални лишения (43,5%) са близки до средните нива за страната. Относителният дял на бедното население спрямо линията на бедност за област Плевен е 19,5%, което е по-ниско от средната стойност за страната (22%). Неравенството в разпределението на дохода в областта (Отношение между доходите на най-бедните и най-богатите 20% от домакинствата) по изследване, проведено през 2012 г., е 5.1 при средно за страната 6.1. Населението, което живее с материални лишения в областта към 2012 г. е 45.9% при средно за страната 44.1%. В сравнение със ситуацията в ЕС (28), където този показател сочи 9.9%, страната показва най-тревожни тенденции. През 2012 г. броят на регистрираните престъпления против собствеността и против личността на глава от населението се понижава, но остава по-висок от средния за страната.

Социалните проблеми показват тревожно изоставане в сравнение със стандартите на Европейския съюз, като неблагоприятната тенденция за влошаване на някои от тях (например процент от населението живеещо с материални лишения се покачва с близо 3 процентни пункта за периода 2008-2012), показва задълбочаване и необходимост за спешни интервенции.

VI. Характеристика на селищната мрежа

Гъстотата на мрежата от населени места в област Плевен е 2,64 бр. на км² и е под средната стойност за страната от 4,78 бр. на км².

Селищната мрежа в единадесетте общини на Плевенска област през 2011 г. обхваща 123 населени места, 14 от тях са градове. Съгласно Заповед No РД-02-14-21 от 14 август 2012 г. (обн. ДВ,бр.66,28.08.2012г., неофициален раздел) на Министерство на регионалното развитие и благоустройството⁶ за категоризиране на общините, кметствата, районите и населените места в РБ, община Плевен е община първа категория, а основните населени места в нея са категоризирани по следния начин:

- Град Плевен - първа категория(106954 души)
- 3-та категория - Червен бряг (12822 души), Кнежа (10500 души), Левски (9872 души), Белене (8512 души), Никопол (3186 души),
- 4-та категория- Койнаре (3706 души), Пордим (2001 души), Искър (3008 души), Долни Дъбник (4217 души), Долна Митрополия (4217 души), Гулянци (3207 души), Тръстеник (4327души), Славяново (3868 души),
- - ,

Три от градовете не са центрове на общини - Славяново, Койнаре, Тръстеник. Гъстотата на населението в областта е 57,97 д/км², което е под средната гъстота за България от 66,4 д/км². През 2007 г. средната гъстота е била 64,4 д/км², през 2009 г. тя е била 62,4 д/км² при 68,1 д/км² средно за страната.

Гъстотата на населението варира в отделните общини от 22,34 д/км² в община Никопол до 162 д/км² в община Плевен.

	Брой жители	Площ (км ²)	Гъстота на населението (д/км ²)
ЕС 27	503700000	4305128	117
България	7282041	110099	66,1
Област Плевен	269752	4653	57.97
Община Белене	10318	285	36.2
Община Гулянци	12336	459.2	26.86
Община Долна Митрополия	20064	674.9	29.73
Община Долни Дъбник	11670	307.69	37.94

⁶ Към настоящия момент на 2014 г. Министерство на регионалното развитие

Община Искър	6884	243.9	28.23
Община Кнежа	13803	317.8	43.08
Община Левски	19938	414.7	48.08
Община Никопол	9305	416.6	22.34
Община Плевен	131152	809.7	161.98
Община Пордим	6426	238.1	26.99
Община Червен бряг	27856	485.8	57.34

Табл. 6.1. Гъстота на населението в област Плевен (Източник НСИ)

Ниската гъстота на населението, както и наблюдаваното намаляване на населението е свързана най - вече с тенденция за обезлюдяване на част от общините в областта и миграционните процеси.

При общо население на областта от 269752 души, средната големина на едно населено място е 2193 души, което е много над средното за страната от 1382 души. Селското население в областта е 90278 души, или 33.47% от общото, което е над средното за страната от 27,51%. Средната големина на едно селско населено място е 828 души, което е много над средната стойност за страната от 402 души.

Много малките села с население под 250 жители са общо 13 за областта, като най - много те са в община Плевен - 4 на брой, в община Никопол - 3 бр.

№	Община	Брой жители	В градовете	В селата	Съотношение градско: селско население	Населени места (брой)
1	Община Белене	10318	8512	1806	82.5 : 17.5	6
2	Община Гулянци	12336	3207	9129	26 : 74	12
3	Община Долна Митрополия	20064	7423	12641	37 : 63	16
4	Община Долни Дъбник	11670	4217	7453	36.14 : 63.86	7
5	Община Искър	6884	3206	3678	46.57 : 53.43	4
6	Община Кнежа	13803	10500	3303	76.07 : 23.93	4
7	Община Левски	19938	9872	10066	49.51 : 50.49	13
8	Община Никопол	9305	3186	6119	34.24 : 65.76	14
9	Община Плевен	131152	110822	20330	84.5 : 15.5	25
10	Община Пордим	6426	2001	4425	31.14 : 68.86	8
11	Община Червен бряг	27856	16528	11328	59.33 : 40.67	14
	Общо в областта	269752	179474	90278	66.53 : 33.47	123

Табл. 6.2. Население в градовете и селата в област Плевен (Източник НСИ)

Урбанизираните територии в областта е 5.91% , по - висок дял от средния за страната от 4,1%. Най - висок е дялът на урбанизираната територия в общините Плевен - 8.28% и Пордим - 7.51%

ОБЩИНИ	Територия - км ²		Населени места - бр.			Гъстоти		
	общо	Урбанизирана	общо	градове	села	Н.м./100 км ²	Жит./км ²	Жит./км ² урб. тер.
Белене	285.05	5.03%	6	1	5	2.10	35.79	711
Никопол	416.58	4.30%	14	1	13	3.36	22.10	511
Гулянци	459.20	5.12%	12	1	11	2.61	26.71	516
Долна Митрополия	674.81	4.95%	16	2	14	2.37	29.23	591
Долни Дъбник	307.57	5.30%	7	1	6	2.28	37.15	700
Искър	243.90	4.18%	4	1	3	1.64	27.73	663
Кнежа	317.83	5.63%	4	1	3	1.26	42.75	759
Левски	414.69	6.71%	13	1	12	3.13	47.25	704
Плевен	812.10	8.28%	25	1	24	3.08	160.30	1929
Пордим	238.13	7.51%	8	1	7	3.36	26.40	352
Червен бряг	485.78	5.93%	14	2	12	2.88	56.56	954
ОБЛАСТ ПЛЕВЕН	4655.64	5.91%	123	13	110	2.64	57.17	967
ОБЩО ЗА БЪЛГАРИЯ	111001	4603	5302	255	5047	4.78	66.40	1618

Табл. 6.3. Урбанизирана територия в област Плевен (Източник НСИ)

В областта единственият силно изявен урбанистичен център с население над 100. хил. жители е гр. Плевен. В него са концентрирани близо 41% от населението на областта. Той е разположен централно на територията на областта и по този начин играе роля на неин център. Наличието на големият град, в който е съсредоточено 41% от населението, създава известна дебалансираност на селищната мрежа в областта.

В по-отдалечените територии от град Плевен се повишава значението на градовете като Червен бряг (12822 души) и Кнежа (10500 души) в западната част на област Плевен и на Левски (9872 души) и Белене (8512 души) в източната част на областта. Разположението на останалите градове, които попадат в категорията много малки градове, в територията на областта е сравнително равномерно, като се забелязва, че на запад в градовете Долни Дъбник (4217 души) и Долна Митрополия (4217 души) са разположени в непосредствена близост до гр. Плевен. Като цяло може

да се заключи, че селищната мрежа е сравнително добре балансирана и равномерно развита, с изключение на северните части на общините Долна Митрополия и Гулянци, където липсва изразен град освен Гулянци (3207 души), който попада в категорията много малък град. С това изключение градовете са в добра близост до селата, като това дава добра възможност за усъвършенстване на връзката село - град в бъдеще и развитие на селата.

Селищната мрежа се развива в посока изток - запад или по направлението Бяла - Плевен - Ботевград, съответстващо и на основната комуникационна мрежа на Плевенска област. Мрежата от населени места е в по-широк ареал и по-голяма гъстота в обхвата на областния център, който е обявен за национален агломерационен ареал от второ ниво с НСРР 2012 - 2022. Областта е с характерна структура за един селскостопански хинтерланд, в който се отличава само един град от категория „голям град“ с население между 100 000 и 200 000 души. Градовете от четвърто ниво са с микрорегионално значение са Белене, Кнежа, Левски, Червен бряг и Никопол. Последното ниво - пето ниво, много малки градове и села, центрове на общини са Гулянци, Долна Митрополия, Долни Дъбник, Искър.

Урбанистична структура

Град Плевен е разположен в централната част на Дунавската равнина, приблизително равно отдалечен от река Дунав и Стара планина. Той е административен център на едноименните област и община, като същевременно се явява основният градски център на Северозападния район.

Община Плевен, чиито административен център е градът, граничи с общините Долни Дъбник и Долна Митрополия; на север - с Гулянци и Никопол; на изток - с Левски и Пордим, а на юг - с Ловеч, Угърчин и Луковит. В нейните рамки се включват 25 населени места, от които два града - Плевен и Славяново и двадесет и три села: Беглеж, Бохот, Брестовец, Бръшляница, Буковлък, Върбица, Горталово, Гривица, Дисевица, Коиловци, Къртожабене, Къшин, Ласкар, Мечка, Николаево, Опанец,

Пелишат, Радишево, Ралево, Тученица, Търнене, Тодорово и Ясен. В тези си граници площта на община Плевен е 812.098 кв.км.

Плевенска област има 266 144 жители, от които 105 673 хиляди (по данни на Националния статистически институт към 31.12.2011 година) населяват самия град, което го прави седми по големина в Република България и трети в Северна България. В град Плевен е концентрирано 40 % от населението на областта.

В историко-географско отношение, градът се е формирал най-вече вследствие на благоприятното транспортно-географско положение и естествената защитеност на изхода на карстовият каньон, формиран от долината на р. Тученица, където преминава основният път между столицата на провинция Долна Мизия (Улпия Ескус) и Филипополис. Това предимство е отчетено от Римската империя, която изгражда крепостта Сторгозия, която се развива сравнително бързо, най-вече благодарение и на богатия на поземлени ресурси северен хинтерланд на селищното образувание. Тези благоприятни съчетания на сравнителни географски предимства предопределят развитието му като средищен търговски център, както и неговата водеща роля в тази част на страната през следващите векове. Градът се развива първоначално в северозападна и западна посока, а в последствие на югозапад и североизток, като урбанизираната територия постепенно се разпростира по склоновете на Плевенските Възвишения, които разнообразяват монотонния релеф на тази част от Дунавската равнина.

Съвременният град Плевен отстои на около 170 км от столицата София, на 320 км от черноморския бряг, на 30 км от река Дунав, на 130 км от “Дунав - мост” и на около 70 км от Стара планина. На запад землището на града граничи със селата Дисевица и Търнене; север - Опанец, Буковлък, Върбица; Изток - Гривица; юг - Къшен, Брестовец, Бохот, Радишево.

Град Плевен се явява като втори по важност опорен център за развитие в северната национална ос на урбанизация София-Плевен-Велико Търново-Шумен-Варна.

Като цяло град Плевен е добре осигурен от транспортно-географска гледна точка, за което основна роля има както благоприятното географско положение, така и равнинният характер на релефа в тази част на Дунавската равнина. Основни елементи на пътната мрежа, която пряко и косвено обслужва гр. Плевен са международният път Е-83 (I-3), представляващ продължение от автомагистрала “Хемус” за Луковит, Долни Дъбник, Плевен и Бяла (където се свързва с меридионалния път Е-85 Русе-Велико Търново-Габрово-Стара Загора-Хасково-Кърджали), както и второкласните пътища II-13 (от Крапчене/Монтана през Бяла Слатина за Кнежа, Искър, Долни Дъбник и Плевен), път II-34 (Плевен-Никопол) и път II-35 (Плевен-Ловеч-Троян-Кърнаре). Важна транспортна артерия, свързваща територията на областта с останалите части на страната, е ж.п. линия от София през Червен бряг (с отклонения за Оряхово и Златна Панега), Ясен (с отклонение за Черквица, община Никопол), Плевен, Левски (с отклонения за Ловеч-Троян и за Белене и Свищов - от гара Ореш) и Горна Оряховица за Варна. Добрата транспортна осигуреност на територията резултира и в добро ниво на достъпност (във време) до и от гр. Плевен до околните селища.

В непосредствения хинтерланд на влияние на града попада и сравнително голям излаз на река Дунав, по която е ориентиран общоевропейският транспортен коридор VII. На дунавския бряг, близо до гр. Никопол, се намират пристанището при с. Сомовит (община Гулянци), както и ГКПП в тези две селища.

Развитието на територията на гр. Плевен и прилежащото му землище може да се дефинира като комплексна динамична система, която се е формирала, формира се и ще се формира и в бъдеще от една страна на база социално-икономическите и природни атрибути на пространството, а от друга - в съответствие с намеренията и желанията на обществото, изразени чрез териториалното планиране и политика, формулирани чрез определена нормативна рамка и конкретизирани чрез разработени и приложени модели за устройство на територията.

Разглеждан в регионален и национален контекст, през годините градът се развил и оформил като един от основните центрове за растеж в рамките на Северна

България. Вследствие промените в нормативната уредба в областта на регионалното развитие от 2008 г., градът попада в най-бедния и изостанал район не само в страната, но и в целия Европейски съюз, като независимо от това, че от социално-икономическа и административна гледна точка той естествено се налага като лидер в регионалното развитие на Северозападния район, икономическата и географска периферност на района неминуемо оказва задържащо влияние и върху развитието на града.

По данни на НСИ от Преброяването 2011 г. в гр. Плевен заетите лица са 44,1%, безработните са 4,4 % и икономически неактивни лица - 31,4 % от общия брой на населението на града.

Транспортната система на община Плевен и града е добре развита, като има 19 градски основни линии, 9 допълнителни и 62 междуселищни линии. В град Плевен има изградена тролейбусна мрежа, която е с еднопосочна дължина 50 км.

Снабдяването с електрическа енергия на територията на град Плевен се осъществява от дружество „ЧЕЗ Разпределение България“ АД. Градът е централизирано топлоснабден от Топлофикация - Плевен, като топлопреносната мрежа е с дължина 180 км. Плевен е разположен в северния полупръстен на магистрален газопровод, което позволява и бъдеща газификация на града за битовия сектор.

Питейното водоснабдяване на град Плевен и общината се осъществява основно с подземни води чрез изградени общо 151 броя местни водоизточници и с повърхностни води от водоснабдителна група „Черни Осъм“. Изградена канализационна мрежа има само в Плевен и частично изградена в с. Буковлък.

Община Плевен се характеризира с широкоспектърна икономика. Развиват се почти всички икономически дейности. Икономическият профил на града е определящ за този на общината, където се развиват предимно:

- Търговия, ремонт и техническо обслужване на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и стоки за домакинството - този сектор е на първо място по нетни приходи от продажби (1 008 616 хил. лв. за 2010 г. ⁷), както и по брой предприятия - 2753.
- Преработващата промишленост се нарежда на второ място, като получените нетни приходи от продажби за същия период са 442 952 хил. лв. , а работещите предприятия в сектора - 872

Развити са още Хотелиерство и ресторантьорство (367 предприятия), Транспорт, складиране и пощи (278) и др.

Най-голям е делът на предприятията в областта на търговията, ремонта и техническото обслужване на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и на стоки за домакинството. На второ място по брой на стопанските субекти е преработващата промишленост, но предприятията от този сектор осигуряват значително по-голямо количество работни места. Фирмите от двата сектора съставляват 53.49 % от всички фирми в общината.

Икономическото развитие на гр. Плевен се характеризира с отраслово разнообразие, което в условията на икономическа криза означава наличие на известни резерви и възможности за диверсификация. Развитието на хранително-вкусовата промишленост в гр. Плевен е с традиции и добра обвързаност със селскостопанската периферия на района. Производствените връзки, както и обслужването в бъдеще ще предоставят възможности за по-добро обвързване на селото с града.

В град Плевен се намира най- голямата, не само за общината, но и за Северна България - УМБАЛ „Д-р Георги Странски“. В нея се осъществяват диагностика и лечение на заболявания по всички профили на медицинските специалности, лечение на спешни състояния, високоспециализирани изследвания и консултации на пациенти от други лечебни заведения, извършват се уникални операции в областта на

⁷ Източник: НСИ

онкогинекологията с хирургичен робот „Да Винчи“. Университетската болница е утвърден център, включен в програмата за донорство на органи и тъкани за трансплантация.

гр. Белене

Градът е административен и икономически център на Община Белене. Включен е в четвърто йерархично ниво с микрорегионално значение.

Обявен е за град през 1864г. Разположен е на 60 км от сегашния административен център на областта. Намиращ се в Свищовско - Беленската низина, първите признаци на живот са отпреди 1200 години. Съвременният град е възникнал на мястото на древно тракийско селище и е известен със средновековното си име Дунавград.

Градът е с предимно равнинен релеф и средна надморска височина на населеното място 20,80 м. Ключовото му местоположение на р. Дунав е останало недоусвоено, поради близостта с най-големия дунавски архипелаг, което спъва неговото развитие като пристанищен град. Плавателната част на Дунав е в северната страна на острова, а ръкава на реката между остров Персин и град Белене е с широчина 250-500м. и с непостоянна дълбочина. За това града остава без пристанище, а най-близкото такова е в гр. Свищов.

Градът е обезпечен в инфраструктурно отношение, като основен елемент на транспортната инфраструктура са общинските пътища, като през градът не минават първокласни пътища от републиканската пътна мрежа или международни пътища. Град Белене е крайна спирка на второстепенната за област Плевен железопътна линия „Ореш - Белене“, като тя се използва само за товарни композиции, поради финансова нерентабилност за пътнически такива.

По отношение на техническата си инфраструктура 100% от градът е водоснабден, а 70% е с изградена канализационна мрежа. Тя се зауства в р. Дунав, като все още не е изградена пречиствателна станция.

Основните отрасли, характерни за града са преработваща промишленост, селско стопанство и строителство. Основно се развиват микро и малки предприятия, като те са основен работодател на територията на града.

Градът е важен културен и образователен център, като в него са включени всички степени на средното образование. Гражданите разполагат с три обединени детски заведения, които се грижат за деца от яслена възраст до предучилищна възраст. Две са средните общообразователни училища и една прогимназия.

Основният стимул в урбанизацията на града е изграждането на АЕЦ- Белене, като след спирането на строителството, намалява като цяло и строителната дейност в района. Броят домакинства към 2011г. е 3166, а броят на жилищата е 4229г.

гр. Никопол

Град Никопол е населено място от четвърта категория с население от 3186 души. Той е административен, културен, образователен и икономически център на община Никопол. Още по време на османското владичество той е бил голям военно-административен и обществено-политически център. Смята се, че селището се е зародило в старокаменната епоха, като първо е част от провинция Мизия, а след разделянето на Римската империя през 395г. остава в границите на източна Румелия. Голяма част от недвижимите културни ценности са от този период, като през 1059г. е наречен Никополис или „град на победите“.

Самият град е разположен на брега на река Дунав, като типичен пейзаж са почти отвесните терени по протежение на реката с характерен равнинен релеф. Основният проблем на района са свлачищата. Характерният подчертано-континентален климат е с горещо лято и студена зима, като минималните температури са -25 °С, а максималната достига 33-38 °С.

Второкласният път II - 11, от Видин, Лом, Козлодуй и Оряхово за Гулянци и Никопол, път II-34 (Плевен-Никопол) и пътен участък: Никопол - Свищов - II-52 са ключови за обслужването на градската структура. Геоstrateгическият характер на

града изисква сериозна инфраструктурна осигуреност, като освен автомобилният транспорт, важни са и железопътният и водният транспорт.

Пристанище Никопол е едно от четирите, които обслужват транспортен коридор 7 в българския участък на р. Дунав. То е с регионално значение и се използва за рекреационни цели и за риболов от местното население, макар да крие потенциал да се развие като такава с национално значение. Връзката му с Турну Мъгуреле е предпоставка за развитие на интермодален транспорт. Развитието на транспорта ще доведе и до социално-икономически подем, като се подобрят и взаимоотношенията със съседни крайдунавски райони. Сегашното състояние на фериботния комплекс е с ниски експлоатационни възможности, заради амортизираната техника и остарялата база.

По отношение на комуналните услуги - водоснабдяването е на 100% осигурено, но канализационната мрежа е недоизградена. Липсва и пречиствателна станция. Предвидено е основно газифициране на града.

Образователната инфраструктура е добре подсигурана, като гр. Никопол разполага с едно общообразователно училище, три целодневни детски градини с капацитет 130 души.

гр. Левски

В исторически план градът датира от времето на Османското робство като малко поселище с името Караач /Черен Бряст/. Героичните дела на Васил Левски обуславят преименуването на селището през 1879г. и то вече е наричано Левски. През 1945г. с решение на правителството селото е обявено за град.

Градът има благоприятно географско местоположение, добре изградена транспортна инфраструктура, разнообразни природни ресурси, характерен селскостопански ландшафт, както и множество защитени територии и природни забележителности.

Градът е административен и икономически център на Община Левски. Той е част от системата от полюси на растеж в областта. Включен е в четвърто йерархично ниво с микрорегионално значение. Град Левски, е важна гара на ж. п. линията София - Варна и начална спирка на ж. п. линиите за Троян и Свищов. През общината преминава международен път Е- 83 Русе - Плевен - София. В непосредствена близост до град Левски преминават транспортните оси, свързващи гр. Свищов /гр. Белене/, Българене - Левски - Ловеч и Ловеч - Българене - Никопол. Железопътните линии Роман - Каспичан, Левски-Ловеч, Левски-Троян и главен път София-Варна и София-Русе с отклонение за гр. Свищов, определят града като важен железопътен и транспортен кръстопът. Благоприятен ефект върху развитието на града оказват разположените в близост традиционни туристически центрове - Велико Търново, Плевен, Русе и Свищов, чиито транспортни връзки се пресичат на територията на община Левски.

Водещо място в икономиката на област Плевен има община и град Левски. Той е един от важните икономически центрове в общината и областта, заради наличието на добре развита хранително-вкусова промишленост, селскостопанско производство, преработвателна и лека промишленост. В общината има възможност за развитие на зеленчукопроизводството и поливното земеделие. Водещи отрасли са “Търговия, ремонт на моторни превозни средства и услуги за личността и хотели и ресторантьорство” и “Държавно управление, образование, хуманно здравеопазване”.

Населението на града е 9872 души като демографските тенденции са тревожни, показвайки много висок коефициент на възрастова зависимост и бърз темп на свиване на населението, дължащ се предимно на силно негативния естествен прираст през последните години.

Градът е един от опорните центрове на професионалното образование в област Плевен. Също така е основен селищен център, в които е разположен болничен център с надобщински функции.

По отношение на инфраструктурната осигуреност, общината е с лиценз за газифициране, част от газоразпределителен район „Мизия“. Канализационната система на гр. Левски е смесена, със сравнително висока степен на изграденост - 79%. Сериозен недостатък е липсата на ПСОВ, както и остарялата водопроводна мрежа.

гр. Червен бряг

Населен преди повече от 7000 години, червенобрежният регион е бил оживен център на живот и търговска дейност. Населяван от траки, римляни, гърци и българи, които с хилядолетия са формирали урбанистичната селищната структура в региона.

Град Червен бряг носи името на село Червен бряг /средновековно селище/, намиращо се на 3км. от града /днес квартал на град Червен бряг/. От своето възникване той се нарича и функционира като гарово селище в структурата от населени места в областта.

Градът има благоприятно географско местоположение, добре изградена транспортна инфраструктура, богато разнообразие на природни условия, характерен селскостопански ландшафт, както и множество защитени територии и природни забележителности.

В пространствената структура на община Червен бряг градът е административен и социално-икономически център. Той е включен в системата от полюси на растеж в областта - четвърто йерархично ниво с микрорегионално значение и е част от агломерационния ареал на град Плевен с национално значение. През гарата в града минава ж. п. линията София - Варна, както и начало за теснолинейните ж. п. линии за Оряхово и Златна Панега. В непосредствена близост до града преминава първокласният път I-3 Русе - Бяла - Плевен - София /Е-83/, който е основната транспортна ос в област Плевен. Това обуславя града като важен транспортен ж. п. и шосеен възел.

Червен бряг е един от важните икономически центрове в общината и областта, заради наличието на силен селскостопански сектор, хранително-вкусова промишленост, производството на отбранителни съоръжения, мостови конструкции и скелета, мебели, трикотаж.

Териториалната структура на наетите лица показва водещото място на Червен бряг, като важно място за приложение на труд. Броят на наетите лица - общ брой на наетите - 3768 д., или 6,2% от всичко наетите в областта. Във вторичния сектор са наети 37,2% от общия им брой. В третичния сектор са наети 57,6% от общо наетите лица.

Населението на града е 12822 души, като демографските характеристики са неблагоприятни, резултат от ниската раждаемост, повишената смъртност и преобладаващия брой на изселените лица.

Червен бряг е с добра степен на инфраструктурна осигуреност. Той има важни обслужващи функции за съседните населени места. Градът е опорен център на професионалното образование в областта. В него са концентрирани и множество социалните услуги, предлагани в общността на област Плевен - дневен център за деца с увреждания, център за обществена подкрепа и център за настаняване от семеен тип за деца.

гр. Кнежа

Долината, в която е разположен град Кнежа е била населена още през каменно-медната епоха - пето хилядолетие пр. н. е. В района на Кнежа засега са известни две селища от времето на първата българска държава (VII-X век). Откритите в Кнежа и проучени досега археологически материали са богат извор на сведения за живота на хората в днешното землище на Кнежа през последните няколко хилядолетия.

Разположен в сърцето на Дунавската равнина, между р. Искър на изток, р. Скът на запад и Предбалкана. Градът има благоприятно географско местоположение, добре изградена транспортна инфраструктура, разнообразни природни ресурси, характерен

селскостопански ландшафт, както и множество защитени територии и природни забележителности.

В пространствената структура на община Кнежа градът е административен център. Той е включен в системата от полюси на растеж в областта - четвърто йерархично ниво с микрорегионално значение.

Общината Кнежа има изразен земеделски статут и функционалност както в миналото, така и днес. Делът на земеделските земи от общия размер на територията на община Кнежа е 90,7%. В него функционира институт по царевицата, завод за калибрирана царевица, предприятие за стъклопласти, маслодобивно предприятие и др. В общината съществуват много добри условия за развитие на селски и ловен туризъм.

Териториалната структура на наетите лица показва водещото място на Кнежа с добре развит първичен сектор (относителен дял на наетите - над 20%, и по-слабо развитие на вторичния сектор. Третичният сектор също е с по-малък брой на наетите лица.

Населението на града е 10500 души, като демографските характеристики са неблагоприятни, резултат от ниската раждаемост, повишената смъртност и преобладаващия брой на изселените лица. Един от основните селищни центрове, в които са разположени болнични заведения с надобщински функции е град Кнежа.

По отношение на инфраструктурната осигуреност, канализационната система на гр. Кнежа е смесена, с много ниска степен на изграденост - 13%. Сериозен недостатък е липсата на ПСОВ. Община Кнежа е лицензирана община извън газоразпределителен район. Общината е с много добри екологични показатели по отношение на основните компоненти на околната среда - вода, почви и въздух.

гр. Долна митрополия

Град Долна Митрополия се намира на 11км. от град Плевен. Той е общинският център на Община Долна Митрополия и вторият по големина град в Общината. С

население от 3046 души в него са съсредоточени около 15% от населението на общината. Демографските характеристики са неблагоприятни, резултат от ниската раждаемост, повишената смъртност и преобладаващия брой на изселените лица.

В пространствената структура на община Долна Митрополия градът е административен и социално-икономически център. Той е включен в системата от полюси на растеж в областта - пето йерархично ниво - много малки градове и села. Град Долна Митрополия е административен, стопански и обслужващ център от местно ниво и е част от агломерационния ареал на град Плевен с национално значение.

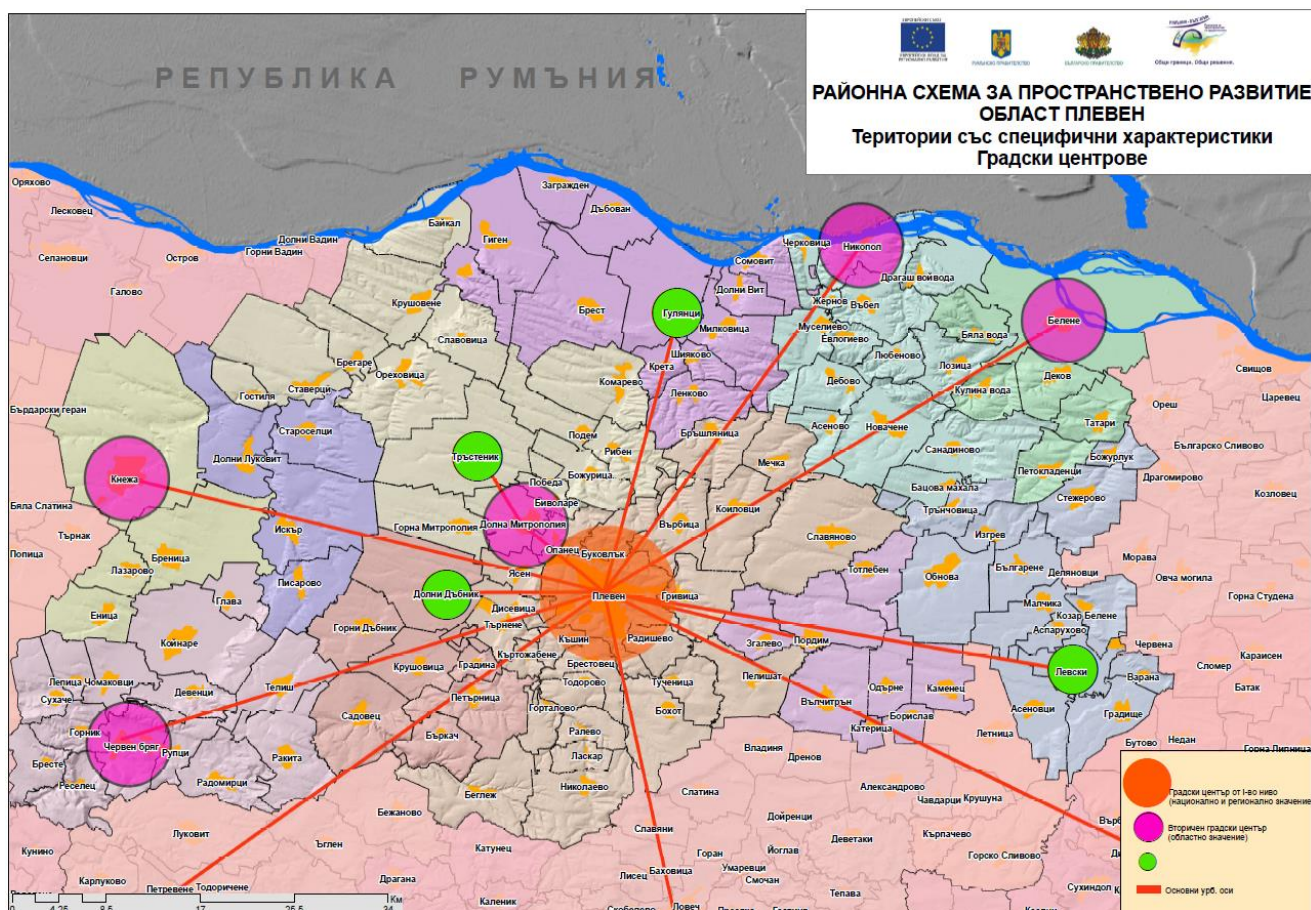
гр. Тръстеник

Град Тръстеник е част от община Долна Митрополия. Той е най - големият град в общината с население от 4377 души, или 21,82% от общото население. Той се намира на 18км северозападно от град Плевен и на около 30 км от река Дунав. Намира се в средата на лъсозна слабохълмиста равнина, между реките Вит и Искър. Климатът е умерено - континентален. Лятото е горещо, а зимата е студена. Валежите през годината са неголеми - около 500мм годишно. В Тръстеник с цел отвеждане на повърхностни води и понижаване на нивото на подпочвените води са изградени колектори, минаващи под централните улици. Общата дължина на уличната мрежа е 43км, като тя се нуждае от рехабилитация.

Град Тръстеник попада в газоразпределителен район „Мизия“. В града се намира СОУ „Евлоги Георгиев“ и НЧ „Неофит Рилски“. Степента на изграденост на водоснабдителната мрежа в гр. Тръстеник е 94% с обща дължина от 40471м. Липсва канализационна мрежа за битови отпадъчни води. Основните промишлени предприятия в гр. Тръстеник са:

- „Грос Мебел“ ЕООД - мебели за домашно обзавеждане
- „Агросервиз Комтракт“ ЕООД - регионален представител, КЛААС Германия и производител на земеделска продукция
- Шивашко предприятие „Веспа Трико“ ЕООД

На картосхемата по-долу е представен обобщаващ модел за урбанистичното развитие на Област Плевен. Същата се отличава със силно изразена моноцентрична структура, но с добре изразени балансиращи вторични градски центрове, разположени почти равномерно в периферните части на областта. Това от своя страна благоприятства като цяло социалното, административно и здравно обслужване на населението, по отношение на които не се наблюдават съществени пространствени дефицити в рамките на областта.

Фиг. 6.1. Урбанистичен модел на развитие на област Плевен

VII. Икономическо развитие

7.1. Обща характеристика на икономическото развитие на област Плевен

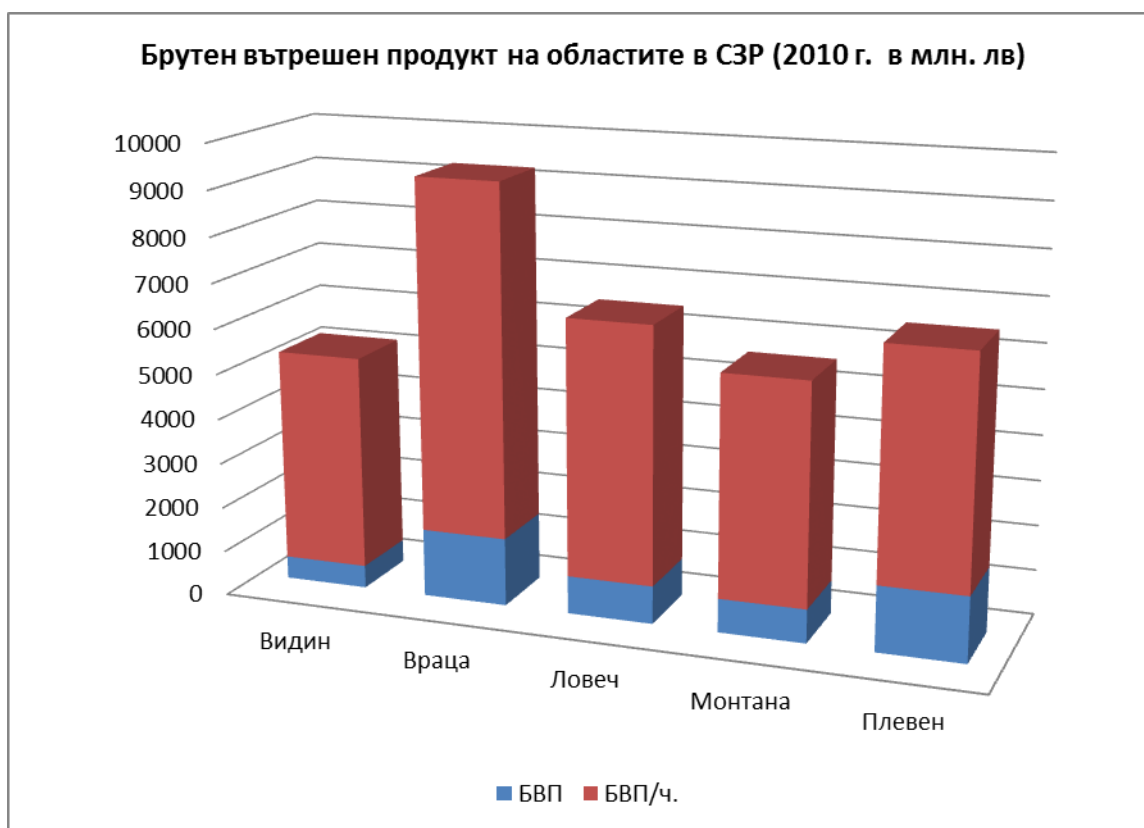
Северозападният район е с най-нисък принос към националния БВП (7,17%⁸) и най-ниско ниво на БВП на човек от населението - 5 652 при средно 9 359 за страната за 2010г. По данни на Евростат за 2010г., СЗР покрива едва 26% от средното ниво на ЕС - 27 за БВП на човек от населението - най-ниската стойност за целия Европейски съюз. Същият показател за Югозападния район от ниво 2 е 75%.

Според Годишен доклад икономическо развитие и политика в България: оценки и очаквания на Институт за икономически изследвания при БАН за 2010г., СЗР се определя като слаборазвит, заедно с ЮЦР и СЦР, като ЮЦР през различните години преминава и във втора група - средно развити. В СЗР средно развити, с почти еднакви интегрални оценки са областите Плевен и Враца, а с оценка малко над критичната в тази група влиза и Ловеч. Това е единственият район, в която няма изявен лидер с близки до средните или високите показатели за развитие в национален мащаб. Област Плевен става част от СЗП с промяна на Закона за регионално развитие през 2008 г.⁹

През периода 1997-2005г. създаваният в област Плевен БВП се е увеличил 2,2 пъти като по този показател областта е на девето място в страната. За периода 2005-2009 г. област Плевен регистрира постоянно по-нисък брутен вътрешен продукт на човек от населението от средния за страната както и един от най-ниските темпове на нарастване за този период. По отношение на този показател област Плевен е на последно място в Северозападния район.

⁸ НСИ 2010г.

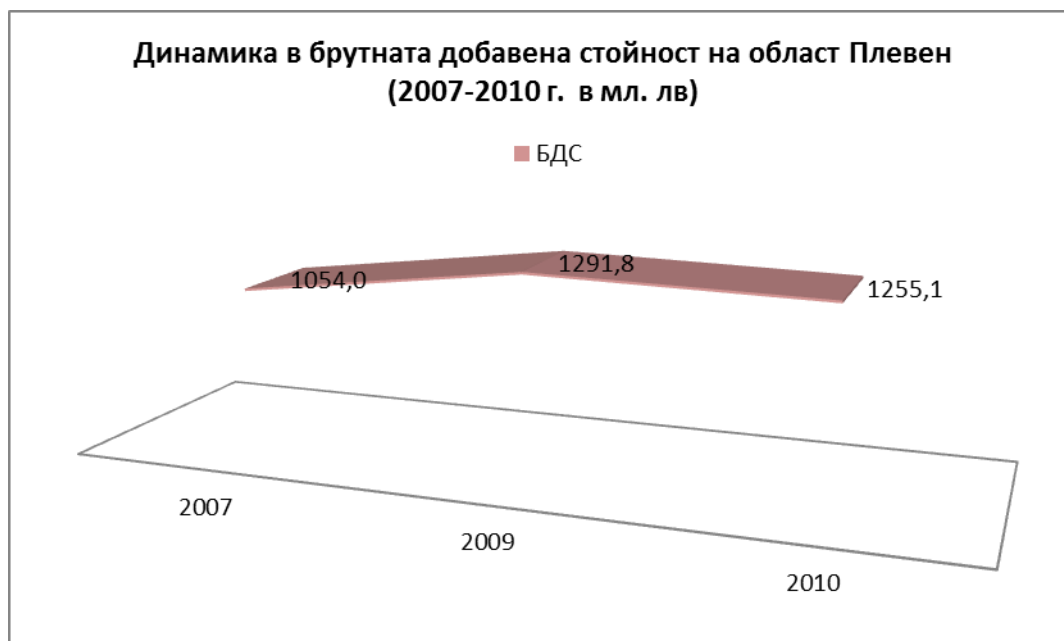
⁹ Годишен доклад икономическо развитие и политика в България : оценки и очаквания на Институт за икономически изследвания при БАН за 2010г.

Фиг. 7.1. Брутен вътрешен продукт на областите в СЗР (2010 г. в млн. лв) Източник: НСИ, 2010г.

Област Плевен е на второ място по БВП сред областите в района (след Враца) и на трето място по БВП на човек от населението след Враца и Ловеч. Високите стойности на този показател за област Враца се дължат на АЕЦ „Козлодуй“. Относителният дял на Област Плевен в националния БВП за 2010 г. е 1,66% . Към 2011 г. в областта е произведена продукция на стойност 2114880 хил. лв., което е със 17 699 хил. лв. по-малко от тази през 2007 г.

Обемът на Брутната добавена стойност в областта през 2005 г. възлиза на 503 млн. евро. В структурно отношение тя се разпределя между трите сектора на икономиката както следва: аграрен сектор 78 млн. евро (15,5%) , индустрия 127 млн.евро (25,%) и услуги 298 млн. евро (59,3%).

Фиг.7.2. Динамика в брутната добавена стойност на област Плевен (2007-2010 г. в мл. лв.) Източник: Районите, областите и общините в Р.България 2010г.

За 2010г. процентното разпределение на секторната структура на БДС се измества към повишаване дела на третичния сектор и намаляване дела на първичния (10,87% - първичен сектор 25,62% - вторичен сектор, 63,51% - третичен сектор). Делът на БДС на област Плевен намалява от 2,7% през 2007 г. на 1,8% през 2010 г. Този сериозен спад се дължи на силната уязвимост на областната промишленост от икономическата криза.

Преките чуждестранни инвестиции в нефинансовите предприятия в област Плевен през 2006г. възлизат на 1% от общите инвестиции в страната, за 2010г. този показател спада на 0.69% През 2010 г. ПЧИ в областта са изключително ниски, достигайки 532 евро на 1000 души и изостават от средните за страната 2935 евро.

Ограниченият напредък в развитието на областта, както и продължителната тенденция на изоставане от средните икономически показатели на страната се дължат на редица външни и вътрешни фактори, които стоят пред динамичния растеж на област Плевен. Такива са както продължителната глобална икономическа криза, настъпила 2008 г., така и постепенното закриване на промишлени предприятия на

РУМЪНСКО ПРАВИТЕЛСТВО

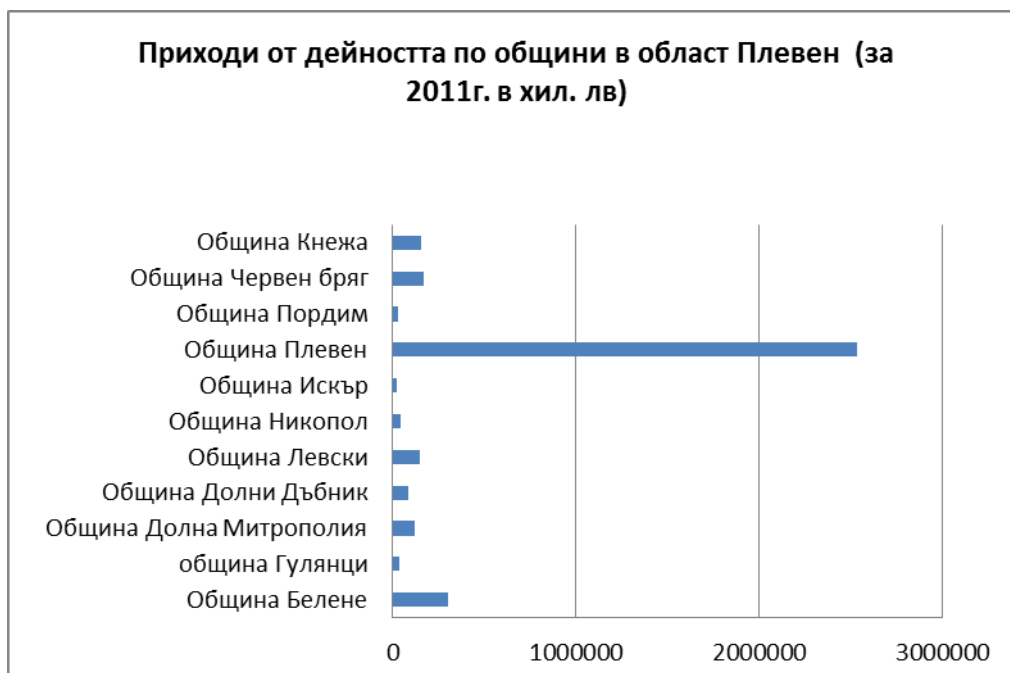
БЪЛГАРСКО ПРАВИТЕЛСТВО

Общи граници. Общи решения.

химическата, преработващата и хранително-вкусовата промишленост, както и от тежкото машиностроене в периода 2004-2010 г., които са ключови за заетостта и генериращи приходи в областта. Оттук произтича и необходимостта от адекватно и навременно преориентиране на икономиката към печеливши отрасли, които да използват местните сравнителни предимства. В следствие неуспешната приватизация на бивши големи в областта компании са създадени малки такива със същия предмет на дейност, но с много по-малка ефективност и възможност за достъп до големите международни пазари. Една от перспективите за развитие на икономиката в областта чрез създаване на нови работни места, повишаване на потреблението и инвестициите е създаването на АЕЦ „Белене“.

Териториалната структура на икономиката на областта се отличава с висока концентрация на предприятия в град Плевен. Основната част от предприятията са съсредоточени в областния център - 68%, като те се характеризират и с по-голяма ефективност в сравнение с предприятията в другите общини. Най-добре развитите сектори в община Плевен са: Преработваща промишленост; Търговия, ремонт и техническо обслужване на автомобили и мотоциклети; Производство и разпространение на електрическа и топлинна енергия; Транспорт, складиране и съобщения; Строителство.

Фиг. 7.3. Приходи от дейността по общини в област Плевен (за 2011г. в хил. лв.)

Източник: НСИ, 2011г.

По приходи от дейността, след община Плевен се нарежда община Белене, община Червен бряг, община Левски и община Кнежа.

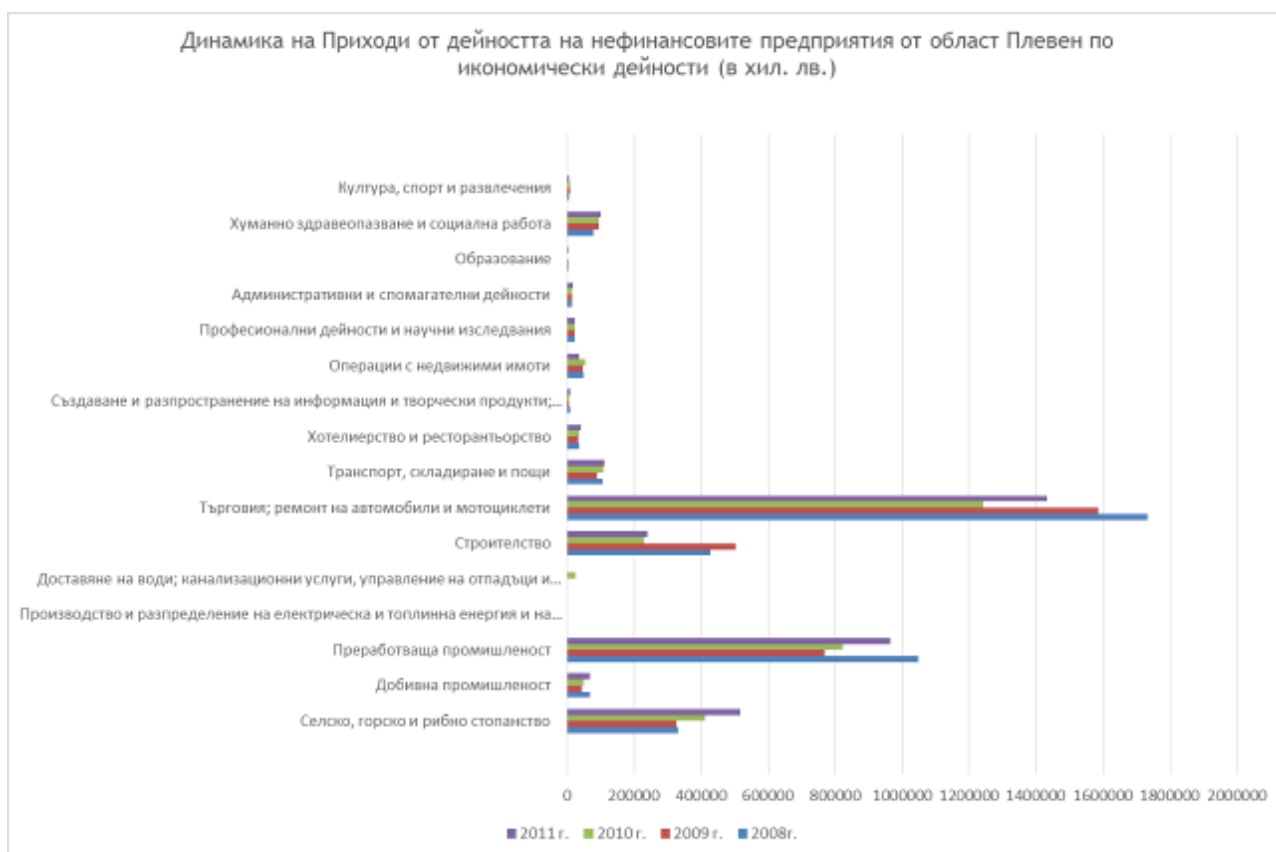
Структурата на икономиката в община Белене се определя от подотраслите преработваща промишленост, селско стопанство и строителство, като основната тежест на общинската икономика се поема от микропредприятията.

Основните дейности на предприятията в Община Червен бряг са в областта на машиностроенето, трикотажната индустрия и ХВП. Идентифицираните проблеми в развитието на икономиката са свързани с неефективно използване на наличните производствени мощности, остаряла техника и технологии, недостатъчни инвестиционни възможности, липса на развита и поддържана инфраструктура.

Развити отрасли в община Левски са селско стопанство, преработвателна и лека промишленост. Преобладаващи в общината са микропредприятията.

Най-развит промишлен отрасъл в община Кнежа е ХВП и преработвателната промишленост.

Като цяло, структуроопределящи отрасли за област Плевен са ХВП, тютюневи изделия, текстил и шивашка промишленост, машиностроенето, производството на хартия, промишлеността за строителни материали.

Фиг.7.4. Динамика на приходи от дейността на нефинансовите предприятия от област Плевен по икономически дейности (в хил. лв.) Източник: НСИ, 2011г.

Приходите от дейности на нефинансови предприятия за област Плевен спадат с 8.6% за периода 2008-2011 г. Към 2012 г. произведената продукция в областта се равнява на 2 099 934 хил. лв., като показателят има динамични стойности за предходните 5 години.

От фиг. 7.4. става видно, че най-големи приходи се получават от търговия, преработваща промишленост, селско стопанство и строителство. Прави впечатление, че в сравнение с 2008г., през 2011г. приходите от дейностите се свиват, с изключение на тези в селското стопанство, които нарастват с 55.7 %.

Като най-перспективни са определени отраслите:

РУМЪНСКО ПРАВИТЕЛСТВО

БЪЛГАРСКО ПРАВИТЕЛСТВО

Общи граници. Общи решения.

- Селско стопанство - силно развито растениевъдство, най-вече ечемик, пшеница, царевица, слънчоглед;
- Производството на храни и напитки, тютюневи изделия;
- Текстилна и шивашката промишленост
- Лозарство

Разходите за придобиване на дълготрайни и материални активи през 2010 за област Плевен са 304732 хил.лева, като 96,2% от тях са в частния сектор. 23.8% от разходите са в селското, горско и рибно стопанство, . 30,4% в добивна, преработваща и друга промишленост; а 14% в Търговия ремонт на автомобили и мотоциклети, транспорт, складиране и пощи, хотелиерство и ресторантьорство.

Увеличени са разходите за придобиване на ДМА в областта на селското стопанство, което се дължи основно на получените европейски средства. Прави впечатление намаляването на тези разходи в строителството.

Предприятията, функциониращи на територията на област Плевен са предимно микропредприятия с до 9 заети. За 2011г. големите предприятия с над 250 заети са едва 17 на брой, с две по-малко от 2008г. Най-много произведена продукция генерират средните предприятия, чийто приходи се равняват на тези на малките предприятия.

Фиг.7.5. Предприятия в област Плевен (% за 2011 г.) Източник: НСИ, 2011г.

Фиг.7.6. Средна годишна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение в област Плевен през 2011 г. (в лв.) Източник: НСИ, 2011г.

Най-високо е възнаграждението в сферата на търговията, образованието и строителството. Средната месечна заплата за 2013 г. за област Плевен е 567лв, при средно за района 603лв. (с най-висока стойност е този показател в област Враца - 768 лв.) Доходите на лице от домакинството в областта са сравнително високи и тя се нарежда сред десетте области с най-високи доходи - 3902 лв. при средни 3782 лв. за страната за 2011 година.

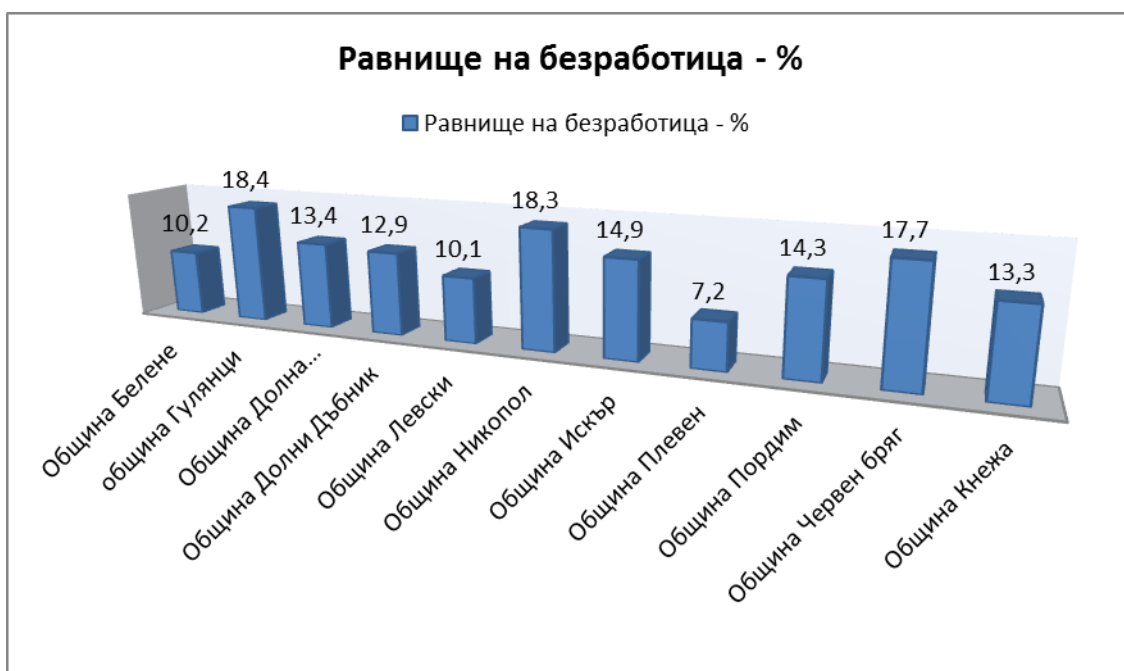
Фиг.7.7. Наети по трудово и служебно правоотношение по икономически дейности
Източник: НСИ, 2010г.

Най-много са наетите по трудово и служебно отношение в сферата на преработващата промишленост. Там, обаче, се наблюдава и най-големият спад на броя на заетите за периода 2008-2010г. - 27%. Голям е броят на заетите и в търговията

и образованието.

Коефициентът на икономическа активност за работната сила на 15-64 години за област Плевен за 2010 г. е 60.1% при средно за страната 66.5%, а средно за района - 63.8%. Коефициентът на безработица за същата година е 12.9% при средно за района 11.1% и средно за България 10.3%. По-неблагоприятни показатели в района има единствено област Видин. Заетостта на населението е на изключително ниски нива от 2000 г. насам. Към 2012 г. коефициентът на заетост в областта е 41,2%. За страната за същата година средната стойност е 63%, а за ЕС (28) - 68.4%.¹⁰ През 2011 г. областта е на 11 място по най-висока безработица в страната.

Териториалното разпределение на равнището на безработица в областта за 2010г. е представена на фиг. 7.8

Фиг.7.8. Равнище на безработица - % Източник: НСИ, 2010г.

С най-висока безработица са общините Гулянци, Никопол и Червен бряг, а община Плевен е с повече от два пъти по-ниска безработица от тях.

¹⁰ Източник: Регионални профили, показатели за развитие, ИПА, НСИ

Тези данни свидетелстват за силно изявиени диспаритети в рамките на областта, като неоспорим лидер в социално-икономическото си развитие изпъква община Плевен и то най-вече град Плевен. Община Плевен концентрира 66% от предприятията в област Плевен, които произвеждат 63% от продукцията на областта, генерират 68% от приходите и ангажират 71% от заетите на територията на област Плевен. В града се произвежда близо 62% от промишлената продукция на областта и са заети 77% от лицата, ангажирани в промишлеността. Тази концентрация на икономически ресурси в областния център рефлектира и върху демографската ситуация в областта, тъй като градът се явява силен притегателен център за младото население, което от своя страна има връзка с образованието, социалните, екологични, инфраструктурни въпроси и др. Този мултипликационен ефект води до задълбочаване на съществуващите проблеми и до изостряне на техните прояви. В тази връзка е необходимо да се предприемат действия, с които да се оползотвори по възможно най-устойчив и ефективен начин съществуващият потенциал на територията, като се насочи към полицентрично развитие и се приложат специфични политики за целенасочено въздействие.

7.2. Анализ на икономическото развитие по сектори

Първичен сектор

Първичният сектор включва селското, горското и рибното стопанство.

✓ Селско стопанство

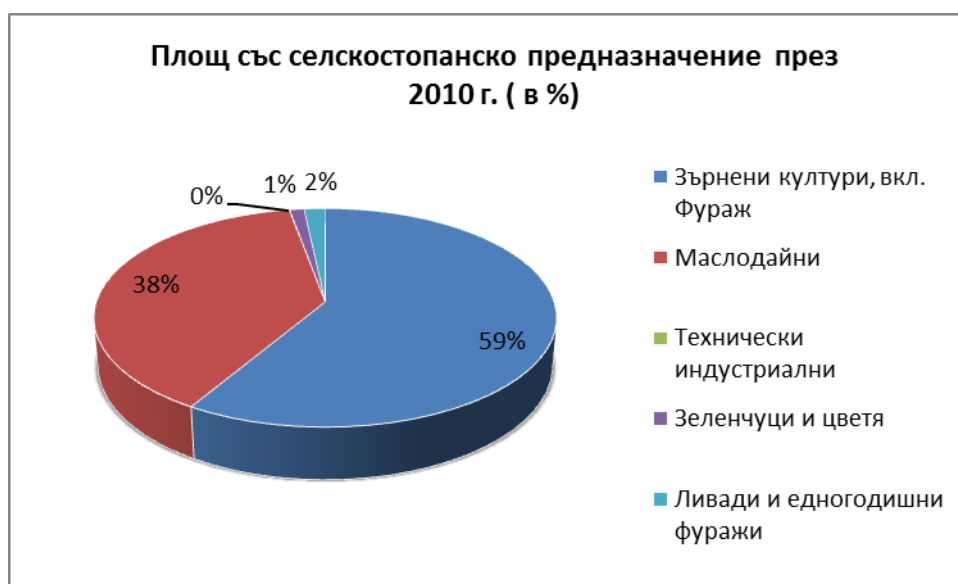
В област Плевен има благоприятни природо-географски условия за развитието на селското стопанство. Обработваемата земя е с високо качество, като обработваемата площ представлява 85,79% от тази на областта. Друг важен фактор за успешното развитие на земеделието е наличието на няколко научноизследователски института в областта на растениевъдството: Институт за царевица - Кнежа, Институт по лозарство и винарство- Плевен и Институт по фуражните култури, Плевен. Тази обезпеченост с научни центрове е предпоставка за внедряване на нови технологии и

развитие на устойчиво земеделие с грижа за околната среда. За целта следва да се координира тясно работата на местните производители и научните работници. Традиционно е отглеждането на зърнени култури (ечемик, пшеница, царевица), слънчоглед, тютюн, лозарство (свързано с лозаро-винарския сектор), животновъдството. Насочеността на селското стопанство в областта може категорично да се определи като растениевъдно-животновъдна.

За 2010 г. приходите от селското стопанство са 13% от генерираните в областта, като тенденцията в периода 2008-2011 година е за значително покачване - с 55.7 %, което изпъква на фона на спада в приходите в останалите сфери. Броят на предприятията, работещи в сферата намалява от 622 през 2008 г. на 598 през 2010, но произведената продукция за същия период се увеличава с 35%.

- Растениевъдство

Растениевъдството е равномерно развито из цялата област. Традиционно в област Плевен се отглеждат пшеница, ечемик, слънчоглед и царевица, зеленчукови и овощни култури, лозя. Областта е един от водещите райони в страната по зърнопроизводство.

Фиг.7.9. Площ със селскостопанско предназначение през 2010 г. (в %) Източник: НСИ, 2010г.

Животновъдство

В област Плевен има богата фуражна база за развитие на животновъдството и традиции в отглеждането на животни. Отрасълът е представен предимно от говедовъдство, свиневъдство, птицевъдство, овцевъдство, насърчава се също развитието на пчеларството и бубарството. Говедовъдството е насочено към производство на мляко и млечни продукти. Наблюдава се ръст на свиневъдството и съответно на производството на червено месо.

Основни проблеми, които стоят пред развитието на растениевъдството и животновъдството са ниската ефективност, силната зависимост от природо-климатичните условия, проблеми с напояването, липса на тържища за реализация на продукцията, неконкурентоспособност, нужда от развитие на експортния потенциал, фрагментация на земеделските стопанства. Възможностите пред развитие на сектора са големи, особено предвид наличието на научни и образователни организации и традиции в хранително-вкусовата промишленост, което от своя страна благоприятства създаването на клъстерни структури между подсектори на селското стопанство и хранителната промишленост.

✓ Горско стопанство

Предвид природно-географските особености на областта, горският фонд е слабо представен като заема едва 9.3% от територията на областта. Съответно делът на горското стопанство в икономиката също е малък. Горския фонд се стопанисва основно от ДГС Никопол и ДГС Плевен.

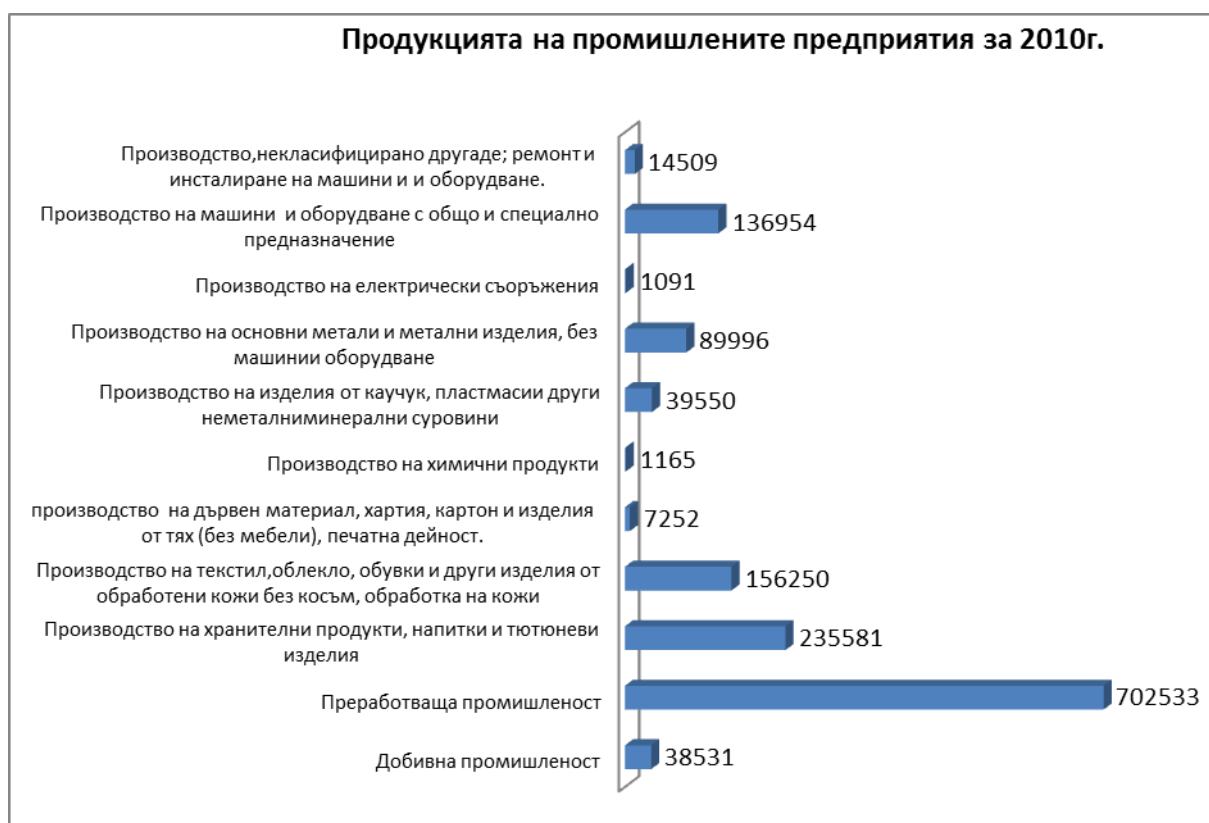
✓ Рибарство

В област Плевен има 4 общини, които имат излаз а р. Дунав - Долна Митрополия, Гулянци, Никопол, Белене. Река Дунав играе огромна роля за развитието на риболова. Друг фактор е хидрографската мрежа на територията на общината, включително реки, язовири и др. водоеми, които също са предпоставка за развитие на риболова. Язовирите дават възможност и за развитие на рибопроизводството. В

общината функционират няколко рибни стопанства.

Вторичен сектор

Наблюдава се спад в размера на произведената продукция от 10.5% за периода 2007-2011 г. Промислеността в областта отстъпва своето място на третичния сектор и на селското стопанство.

Фиг.7.10. Производството на промишлените предприятия за 2010г. Източник: НСИ, 2010г.

От фиг.7.10 става ясно, че преработващата промишленост има водещо място в произведената в областта продукция, като е следвана от производството на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия и производство на текстил, облекло, обувки и др. - производства, използващи за суровини местните ресурси на селското стопанство. Тежката промишленост губи своето значение в района и е слабо

застъпена в продукцията на вторичния сектор. Това е следствие от постепенното затваряне и намаляване на мощностите на редица предприятия, които с времето се оказват нерентабилни и губещи. Това налага нуждата от преориентиране на местната икономика към по-ефективни производства, които да генерират печалби и да осигуряват работни места за местното население.

Строителството в областта следва тенденцията за намаляване на реализираните приходи, която е присъща за цялата страна. Реализираните приходи от СМР за тригодишния период между 2007-2010г. намаляват с 10.7%, като тенденцията продължава да се задълбочава и през следващата година, - приходите за 2011г. спрямо 2010 спадат с 12.0%. Въпреки претърпените загуби, обаче, този сектор все още държи един от най-високите приходи в областта.

Третичен сектор

Брутната добавена стойност от третичния сектор бележи постоянна тенденция на нарастване спрямо първичния и вторичния сектор като най-много приходи генерира търговията, ремонтите на автомобили и мотоциклети. Въпреки това, трябва да се отбележи, че стойността на приходите от услуги спадат в сравнение с предишни периоди.

Област Плевен разполага с богати природни и антропогенни туристически ресурси за развитие на културно-познавателен, религиозен, селски, винен, екологичен, балнео- и други видове туризъм.

Един от важните културни обекти на област Плевен е Панорама „Плевенска епопея 1877 г.“, този музей описва събитията от 11 септември 1877 година, като бойните действия са пресъздадени чрез цялостна арт композиция. Висока посещаемост има и археологическият обект край с. Гиген - «Улпия Ескус», античният град Улпия Ескус, който е възникнал в I-ви век в съседство с тракийско селище. В местността Балана, източно от град Луковит е открито тракийското сребърно

съкровище, по-известно като Луковитското съкровище. В областта има редица музеи, паметници на културата, и археологически обекти: Къща-музей Цар Освободител; Късно античната крепост „Строгозия“; Римски военен кастел "Димум"; Къща музей "Негово Кралско Величество Карол I"; Паметник на загиналите във войните за България; Паметник Васил Левски, «Шишманова крепост» край Никопол и др. През последните години се наблюдава завишен интерес към Регионално историческия музей, който включва над 250 000 експонати от античността, средновековието и новата история на Плевен. Виненият туризъм също има потенциал за развитие в областта, като функционира „Пещерен музей на виното“, където музейната експозиция включва над 7000 бутилки стари и над 6000 бутилки със съвременни вина, бъчви, съдове и инструменти от различни епохи, служещи за приготвяне, отлежаване, сервиране и консумация на вино.

На територията на областта има редица религиозни обекти, които представляват туристически интерес, като например мавзолей-параклис „Св. Георги Победоносец“, Църквата "Св. Великомъченик Димитър" в град Априлци.

Предпоставка за развитие на екологичен и балнеологичен туризъм тук са резерватите Крушуна и Стенето, на територията на областта се намира природен парк „Персина“, който е един от най-младите паркове в страната, а в град Плевен се намира парк „Кайлъка“. Съществуващите екопътеки, природни забележителности, и защитени местности са предпоставка за развитие на селски туризъм, както и потенциал за развитие на еко, пешеходен и ловен туризъм.

Капацитетът на Материално-техническата база в област Плевен не е голям и е съсредоточена в град Плевен. Към юни 2013 г. на територията на област Плевен са функционирали 18 средства за подслон и места за настаняване с над 10 легла - хотели, мотели, къмпинги, хижи и други места за краткосрочно настаняване. Броят на стаите в тях е 531, а на леглата - 948. Общият брой на нощувките във всички средства за подслон и места за настаняване възлиза на 8 706, като от тях 7 331 са на български граждани, а 1 375 - на чужденци. Пренощувалите лица в средствата за подслон и местата за настаняване през юни 2013 г. се увеличават с 11.4% в сравнение със същия

месец на предходната година. Относителният дял на българите е 84.5% от всички пренощували лица.

Общата заетост на леглата в средствата за подслон и местата за настаняване през юни 2013 г. е 30.6%. В сравнение на същия месец на предходната година заетостта на леглата намалява с 4.1 процентни пункта. Приходите от нощувки в област Плевен достигат 271.4 хил. лв., като от чужди граждани те са 64.1 хил., а от българи - 207.3 хил. лева.

Туризмът като отрасъл от третичния сектор бележи прогрес в развитието си, но все още не са разгърнати изцяло потенциалите на областта. Популяризирането на туристическите дестинации в областта и тяхното обвързване в туристически маршрути ще подпомогне привличането на туристически поток. В тази насока се реализирани редица проекти, като например: „Комплексен проект за развитие на устойчив туризъм в регион Плевен“; „Международен фестивал - град и култура Плевен“; „Възстановяване и почистване на монолитна декоративна ограда, с вградени оръдия, на Мавзолей „Св. Георги Победоносец“; „Осигуряване на достъпна среда в Регионален Исторически Музей-Плевен“; „Интегриран туристически продукт на Дестинация „Централна Дунавска равнина“; „Трансграничен тематичен туризъм-възможност за популяризиране на идентичността на областите Долдж, Олт, Мехединц, Видин, Монтана, Враца, Плевен“; „Засилване на трансграничното сътрудничество в сферата на туризма и насърчаване на по-нататъшно развитие на общи туристически продукти в областите Плевен и Долж“.

За създаване на условия за устойчиво развитие на туризма в региона, популяризирането на културното наследство, подобряване качеството на туристическия продукт и привличане на повече ценители от страната и чужбина през 2006 година е открит общински туристически информационен център в гр. Плевен.

Развитието на партньорство между общините в областта и търсенето на партньорство с общини извън нея, както и насочването към алтернативни форми за развитие, които да се съчетаят с традиционните и да създадат един уникален и привлекателен продукт са перспективи пред развитието на туризма в бъдеще.

VIII. Инфраструктурно осигуряване на пространството

8.1. Транспортна инфраструктура и достъпност

Автомобилен транспорт

Дължината на пътната мрежа е общо 796 км. с гъстота равна на средната за страната или 0,32 км/км². Въпреки това, тези параметри са под средните за Европейския съюз. Транспортната инфраструктура е ключова за развитието на конкурентноспособна икономика, за осигуряването на необходимите връзки между областния център и прилежащите му територии, както и връзките с другите райони на територията на България и страната.

Дължината на първокласните пътища в областта е 96 км, на второкласните - 205 км, а третокласните пътища имат най-голям дял в инфраструктурата на областта - 490 км.

През територията на област Плевен преминават следните важни пътища I-ви и II-ри клас:

- Първокласният път I-3 Русе - Бяла - Плевен - София (Е-83), който е основна пътна артерия за Област Плевен.
- Второкласният път II-52 Никопол-Свищов-Бяла /Русе-В.Търново/ обслужва северните, крайбрежни територии на Област Плевен и е част от Дунавския панорамен път. На запад пътят продължава като път II-11 Никопол-Видин.
- Второкласният път II-34 Никопол-Плевен е връзката на областния град Плевен с пристанище Никопол, като е вторият основен път, обслужващ Област Плевен.
- Второкласният път II-35 Плевен -Ловеч свързва областния център гр. Плевен със съседния областен център гр. Ловеч

- Второкласният път II-13 Монтана -Д.Дъбник/ свързва областта със съседните области Враца и Монтана

С важно значение за подобряването на транспортните връзки на областта е изграждането на автомагистрала „Хемус“, както реконструирането и рехабилитирането на второкласните и третокласните пътища, които да могат да поемат потока пътуващи е да осигурят същото качество на услугата.

С построяването на магистралата ще се облекчи натовареността на оста югозапад - изток. Друга ос, предвидена за развитие е тази в посока север - юг, което ще е в най-голяма полза , ако се извърши очакваното доизграждане на АМ „Хемус“ и се изгради и рехабилитира пътната мрежа, в посока р. Дунав и прилежащите пристанища в областта. Друг обект, който би развил тази ос е АЕЦ „Белене“. Досегашното развитие на областта по оста запад - изток, може да премине в развитие север - юг.

За да се подобри системата на автомобилния транспорт е препоръчително изграждането и на крайдунавския крайбрежен път Видин - Силистра. Други вътрешно и междурегионални връзки, които имат нужда от рехабилитация са „Никопол-Плевен-Ловеч“ и „Плевен-Кнежа-Оряхово“. Най-слабо развитата пътна ос в района е Плевен - Кнежа - Враца, при която съществуват структурни и функционални връзки , но реално достъпността е ниска.

За да могат жителите на областта да се възползват от високо ниво и многообразие от предлагани социални услуги е важен добрият транспортен достъп и мобилността на населението. Въпреки централното местоположение на областния център, нормата за достъпност до него от 90 мин. не е изпълнена за 20 % от населените места.

Обезпечеността на областния център с транспортна инфраструктура е висока, тъй като той е свързан с всички прилежащи му територии и тези в непосредствена близост. Времето за достъп до него от населените места в общината е 23 минути, а времето за достъп до него от населени места в териториалната структура на областта

е 44,8 минути. Това позволява на работещите в областта да извършват ежедневни пътувания до работното си място. Всички социални и административни услуги, които градът предлага се извършват лесно, тъй като той има висока транспортна достъпност.

Областният център Плевен се обслужва от следните по-важни пътища:

- международния път Е-83 (I-3), представляващ продължение от АМ „Хемус“ за Луковит, Долни Дъбник, Плевен и Бяла;
- меридионалния път Е-85 Русе-Плевен-Габрово-Стара Загора-Димитровград-Кърджали;
- второкласните пътища II-11 (от Видин, Лом, Козлодуй и Оряхово за Гулянци и Никопол);
- път II-13 (от Крапчене/Монтана през Бяла Слатина за Кнежа, Искър, Долни Дъбник и Плевен);
- път II-34 (Плевен-Никопол), път II-35 (Плевен-Ловеч-Троян-Кърнаре) и път II-52 (Никопол- Свищов).

ЖП транспорт

Плевенска област е с отлично развита железопътна мрежа. Дължината и е 206 км, като тя представлява 5,06 % от общата железопътна мрежа на страната или 32,09 % от тази на северозападна България. Ж.п. инфраструктурата разполага с достатъчно обслужващи структурни елементи - жп. гари и спирки. Това е определящо за транспортната достъпност и качеството на транспортната услуга.

През територията на областта преминава една главна линия, София-Плевен-Г. Оряховица-Варна, която има определящо значение за транспортната инфраструктура, и три второстепенни мрежи “Червен бряг - Златна Панега”, “Троян - Левски - Свищов” и “Ореш - Белене”. След спирането на четвъртата линия „Червен бряг-Оряхово“, част от областта в северозападно направление остава изолирана и със затруднен достъп. С

това гъстотата на мрежата достига 44,28 % , което е сред най-високите за страната. Трансграничен достъп до северната ни съседка не се осъществява.

Въпреки че голяма част от линиите са електрифицирани и са двойни, трябва да се работи в посока за подобряване на съществуващата транспортна мрежа и обслужване и развитие на чист, екологичен транспорт, който да обслужва най-вече регионалната система, за да се повиши мобилността на трудоспособните граждани.

Воден транспорт

Четири пристанища обслужват транспортен коридор 7, което е българският участък на р. Дунав в долното течение на реката. Гр. Никопол, с. Сомовит, с. Загражден и с. Байкал действат в различни участъци на корабоплавателният вътрешен воден път на страната. Въпреки това , те са с регионално значение и нямат голямо влияние върху прилежащите територии. Те се използват за предимно рекреационни цели и риболов от местното население.

Пристанище „Сомовит“, в община Гулянци е от национално значение, което се дължи на обработката на генерални и насипни товари, които впоследствие се извозват чрез товарни композиции по жп линия Сомовит-Ясен (община Плевен) към вътрешността на страната. Това е предпоставка за развитие на интермодален транспорт. Друго пристанище, криещо такъв потенциал, е това в Никопол, заради връзката му с Турну Мъгуреле, разположено на румънския бряг. Сътрудничеството на надрегионално ниво със съседни крайдунавски региони ще доведе до пространствено и социално - икономическо развитие.

Всички пристанища са занемарени и с ниски експлоатационни възможности. Остарялата техническа и материална база забавя работния процес.

Въздушен транспорт

Област Плевен не разполага с развит въздушен транспорт за граждански цели. До с. Бохот и с. Гривица има две селскостопански летища, разполагащи със самолети Ан-2. Летателна дейност се извършва и в авиобаза Долна Митрополия, собственост на

ВВС. Във Военно Въздушна Учебна База „Георги Бенковски“ се обучават курсанти - летци.

Трансгранична свързаност

Към настоящия момент територията на област Плевен се свързва от транспортно-комуникационна гледна точка с територията на Република Румъния основно чрез два фериботни комплекса, единият от които се намира в рамките на областта при гр. Никопол, а другият - при гр. Оряхово, област Враца. Към настоящия момент и двата комплекса не са натоварени достатъчно и разполагат с все още неусвоен потенциал. С оглед бъдещото развитие на ТГС, както и със задълбочаване на пространствено-интеграционните процеси между България и Румъния следва да се очаква засилена експлоатация на тези съоръжения, като налице е и проектна идея за нова мостова връзка при Никопол, която обаче трудно ще бъде финасирана чрез Европейските фондове, поради отдалечеността си от TEN-T мрежата. Потенциал за подобряване на трансграничната свързаност имат и пристанищата при Никопол и Сомовит, а също така и развитието на такъв комплекс с местно значение при с. Байкал, община Долна Митрополия.

8.2. Енергийни мрежи и системи

Електроснабдяване:

На територията на област Плевен електроснабдяването се осъществява от „ЧЕЗ България“, която през 2004г. закупува „Електроразпределение - Плевен“ АД.

Енергийната система на територията на Област Плевен е добре развита. Електроразпределителната мрежа е добре поддържана, като всички населени места от областта са електрифицирани. Липсват места с режим на тока. Градската електрическа мрежа е кабелирана, а селата се електроснабдяват от въздушни електропроводи с изводи 20 kV. На някои места електроподаването е с нарушени

механични и електрически параметри. Нарастващото натоварване на места довежда до нуждата от нови трафопостове.

На територията на област Плевен функционират много фотоволтаични централи с различни мощности, както и няколко ветроенергийни паркове. Тяхното количество се увеличава през годините, като допринася за задоволяване на местните нужди. Освен тях на територията на област Плевен функционира и ТЕЦ „Плевен“, който разполага с три броя турбогенератори, всеки с мощност 12MWh.

Газопреносна и газоснабдителна мрежа:

Територията на област Плевен се прекосява от магистрален газопровод „Южен поток“, транзиращ газ от Русия през България за Централна Европа. В проект е и изграждането на магистрален газопровод „Набуко“, транзиращ газ от източната граница на Турция през територията на Р. България, Румъния и Унгария до Австрия.

Фиг. 8.1. Газопреносна мрежа на Р. България (Източник: НСРР)

Седем от общините в област Плевен са с лиценз за газифициране, като шест от тях, Левски, Пордим, Плевен, Долни Дъбник, Долна Митрополия и Червен бряг, са част от Газоразпределителен район „Мизия“. Единствената лицензирана община извън газоразпределителния район е община Кнежа. Предстои изграждането на газова връзка през град Свищов, към общините Белене и Никопол, която да осигури подаването на газ за населението и бизнеса на техните територии.

8.3. Телекомуникации

От целия Северозападен район област Плевен е с най-много пощенски, телеграфни и телефонни станции и офиси. Телекомуникационната и съобщителната мрежи на територията на област Плевен са добре развити. На територията на областта действащите телефони постове надхвърлят 100 000 абоната. Около 34% от капацитета е цифров, като за град Плевен степента на цифровизация достига 80%, като в близките години се очаква да достигне 100%. Пощенските, телеграфни и телефонни станции на територията на област Плевен са 131 на брой, най-много от целия Северозападен район. 22 от пощенските станции са разположени в градовете, а останалите 109 са разположени в селата. Пощенските кутии за събиране на кореспондентски пратки са 185 на брой.

Всички населени места са обхванати от фиксираната телефонна мрежа, както и от трите мобилни оператора в България - М-тел, Глобул и Виваком.

Област Плевен разполага с 100% покритие с висококачествен сигнал на националните радио и телевизионни оператори. Във всички селища на областта имат развита кабелна радио и телевизионна мрежа за приемане на програмите на регионалните оператори. В някои от селищата има изградени ретранслатори за по-добро приемане на сигнала.

Относителният дял на домакинствата с достъп до интернет към 2012 г. е 37.3%, като нараства тройно в сравнение с 2007 г. (13.7%). Въпреки това, този показател остава под средния за страната - 50.9%. Относителен дял на лицата на възраст между

16 и 74 години, използващи регулярно интернет също нараства от 24.6% към 2007 г. до 33.9% през 2012 г.

8.4. ВиК инфраструктура

Водопреносна и водоснабдителна мрежа

По голямата част от област Плевен се обслужва от „ВиК“ - Плевен. Дружеството обслужва 10 общини от Плевенска област, без община Кнежа. Питейната вода, подавана на селищата в област Плевен отговаря на всички нормативни изисквания. Само единични водоизточници показват отклонение от стандарта. Всички населени места имат изградена водопроводна мрежа, водоснабденото население е 100%. Основните източници за питейно-битово водоснабдяване са река Осъм и река Вит. Общините Плевен, Долен Дъбник, Долна Митрополия и Гулянци се водоснабдяват главно от река Вит. За водоснабдяването на гр. Плевен се използва магистралния водопровод “Черни Осъм”. Подземните водни ресурси се използват като резервни за питейни нужди.

При засушаване през летните месеци и спиране подаването на вода от водоснабдителна група “Черни Осъм”, недостигът на питейна вода се компенсира чрез увеличаване дебита на шахтовите кладенци в терасата на река Вит, чрез изкуствено подхранване с води от язовирите “Горни Дъбник” и “Вълчовец”. Посредством тръбни кладенци и дренажи в терасата на р. Вит се водоснабдяват общините Долни Дъбник и Долна Митрополия. Водоснабдителната система „Рибен - Победа“ е основният водоизточник на община Гулянци, с изключение на гр. Сомовит, при който източниците са непосредствено до р. Дунав.

Голяма част от водоснабдителната мрежа в област Плевен е амортизирана или с недостатъчни диаметри. Относителният дял на загубите при преноса на вода е 51,2%, което е приблизително еднакъв процент с този за страната от 56,1%. Въпреки това загубите представляват сериозен проблем за област Плевен.

Канализационна мрежа и пречистване на отпадни води

Населението, обслужвано от канализационната мрежа е 66%. Единствено в градовете Плевен, Левски, Червен бряг, Белене и Кнежа има изградена канализационна мрежа. В останалите населени места в областта отпадъчните води се отвеждат посредством септични ями и попивни кладенци. Там липсват пречиствателни съоръжения, което е причина за неконтролно изпускане на замърсени води във водоемите.

Отпадните води на гр. Плевен и някои прилежащи предприятия се осъществява от Пречиствателна станция, намираща се на 30 км от града. Тя е въведена в експлоатация през 1992г. с проектен капацитет 1 230 л/сек.

Към настоящия момент се разработва проект за подобряване на водоснабдяването и канализацията в рамките на Агломерационния ареал на Плевен, обхващащ общините Плевен и Долна Митрополия, който покрива целия воден цикъл и следва да бъде осъществен в началото на следващия програмен период 2014-2020.

IX. Специфика на устройството на територията и ползването на поземлените ресурси

9.1. Териториална структура на област Плевен

Територията на област Плевен се намира в Северозападен район на планиране (СРП), ниво 2 според Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012 - 2022 г. (НСРР). СРП заема 17% от площта на Р.България. С площ от 436 471,9193 ха, област Плевен обхваща 23% от него.

Област Плевен е разделена на единадесет общини с областен център община Плевен. С площ от 73 158,47 ха общината заема най-голям процент от територията на областта - 16,76%. На второ място с 14,91% е община Долна Митрополия с площ от 65 064,23 ха. Община Гулянци е третата по големина община в областта. Тя заема 9,87% със своите 43 086,47 ха. Четвъртата община в областта е община Червен бряг - 9,59% (41 839,14 ха). На пето място е община Никопол - 8,97% (39 160,78 ха), следвана

от община Левски - 8,93% (38 985,73 ха). Община Кнежа е на седмо място със своите 31 257,62 ха, заемайки 7,16% от площта на територията на областта. Осма по големина община е Долни Дъбник с 6,70% и площ от 29 273,61 ха. Община Белене е на девето място с 6,53% (28 501,22 ха). Десетата община според площта си е Пордим с 5,31% (23 155,81ха). На последно място по големина е община Искър с площ от 22 989,08 ха и 5,27% от площта на областта.

	Площ (ха)
Северозападен район от ниво 2	1 907 000
Област Плевен	436 471,9193
Община Белене	28 501,22
Община Гулянци	43 086,47
Община Долна Митрополия	65 064,23
Община Долни Дъбник	29 273,61
Община Искър	22 989,08
Община Кнежа	31 257,62
Община Левски	38 985,73
Община Никопол	39 160,78
Община Плевен	73 158,47
Община Пордим	23 155,81
Община Червен бряг	41 839,14

Табл. 9.1. Площ на общините в област Плевен (Източник: КВС на нас. места в областта)

Област Плевен се намира в североизточната част на Северозападния район на планиране. Територията на областния център - община Плевен е разположена в централната и южната част на областта. Северозападно от него се намира втората по големина община - Долна Митрополия. Източно до нея и северно от община Плевен е община Гулянци. В източната част на областта, с общинска граница до община Плевен се намират общините Никопол, Пордим и Левски. В най-североизточната част на областта е община Белене. В югозападната част на областта се намират общините Долни Дъбник (с пряка граница до община Плевен), Искър, Кнежа и Червен бряг.

Самата област е представена от три йерархични нива. Това са второ (центрове с национално значение), четвърто (с микрорегионално значение - в територията на групи общини) и пето (много малки градове и села, центрове на общини). От второ

ниво в областта е само град Плевен. Четвърто ниво са Белене, Кнежа, Левски, Червен бряг и Никопол. Тези градове са с относително стабилно развитие и имат важни обслужващи функции за съседните малки общини. На територията на област Плевен пето ниво са Гулянци, Долна Митрополия, Долни Дъбник, Искър. Тези селища са административни, стопански и обслужващи центрове за населението на местно ниво.

Местоположението на област Плевен дава възможност за добри пространствени връзки със столицата на България - град София и град Велико Търново (най-големия град и общински център в Северен централен район на планиране) според НСРР. Това дава добри възможности за цялостното развитие на областта - териториално, социално и икономическо. Като основна ос на урбанистично развитие се явява транспортното направление София - Мездра - Плевен - Русе. Осъществяват се и добри териториални връзки на ниво 3 с общинския център - град Ловеч. Като второстепенна ос на развитие се формира по линията Никопол-Плевен-Ловеч-Троян. В област Плевен, между всички общини са изградени взаимовръзки на ниво 4, които предоставят възможности за балансирано устройство, интелигентно управление и интегрираното опазване на ресурсите на областта в съответствие с целите на Стратегия „Европа 2020“ за развитие на конкурентноспособна икономика, основаваща се на знанията и иновациите, за намаляване на ресурсната зависимост и на енергийното потребление, за икономическо, социално и териториално сближаване.

Самото териториално разположение на областта дава възможности да се разработват приоритетите заложи в НСРР за подкрепа за полицентрично и балансирано териториално развитие и за териториална интеграция в трансгранични между национални функционални региони. В тази насока възможности за развитие дава и разработката на “Съвместен документ за пространствено развитие на държавите от Вишеградската четворка - България и Румъния” за идентифицирането на градските центрове - полюси на растеж и за определянето на оси на развитие.

9.2 Предназначение на територията на област Плевен

Териториалната структура на област Плевен според вида територия се дели на земеделска, горска, урбанизирана, територия заета от води и водни обекти, територия на транспорта и територия за добив на полезни изкопаеми.

Земеделските територии с площ от 392542,560ха заемат най-голям процент (87,78%) от територията, при характерен за региона на планиране едва 70,6%. Като в община Кнежа процентът е най-голям - 91,89% (29214,62 ха), а в община Плевен с 74,69% (67224,83 ха) - най-малък.

Горските територии са 14228,064 ха или 3,18% от цялата територия. Това процентно съотношение е много под средната стойност за Северозападния район на планиране (21,2%). В община Червен бряг горските територии заемат значително по-голям процент спрямо този на областта - 13,78%. А най-малък процент горски територии има в община Кнежа - 1,68%.

Урбанизираните територии в областта са 4,85% (21693,132 ха), доближаващи се до процентното съотношение в региона от 5,2%. Най-силно урбанизираната община на територията на област Плевен е община Левски с 5,76%, а най-слабо - община Искър (3,37%).

Териториите заети от водни площи и водни обекти в област Плевен заемат 3,59% или 16056,578 ха. Като община Белене е с най-висок процент на такива територии, достигащи до 2416,83 ха (8,48% от територията ѝ), а община Кнежа с най-нисък - 1,64%.

Териториите на транспорта са едва 0,57% (2532,451 ха). В община Червен бряг те достигат до 0,90%, а в община Долна Митрополия - 0,27%.

В област Плевен териториите за добив на полезни изкопаеми са едва 0,03% (151,359 ха). Такъв тип територии има в общините Долна Митрополия, Долни Дъбник, Искър, Кнежа, Левски, Никопол, Плевен и Пордим. Като процентът в община Плевен е незначителен - под 0,01%, с едва 0,01%). В община Пордим са с най-висок процент от 0,37% (87,45 ха).

Вид територия	Площ (в ха)	Дял (%)
Земеделска територия	392542,560	87,78
Горска територия	14228,064	3,18

Урбанизирана територия	21693,132	4,85
Територия заета от води и водни обекти	16056,578	3,59
Територия на транспортна	2532,451	0,57
Територия за добив на полезни изкопаеми	151,359	0,03
ОБЩО	447204,4619	100,00

Табл. 9.2. Баланс по вид територия, област Плевен (Източник: КВС на нас. места в общината)

Вид територия	Площ (в ха)	Дял (%)
Земеделска територия	21288,23	74,69
Горска територия	3495,52	12,26
Урбанизирана територия	1218,07	4,27
Територия заета от води и водни обекти	2416,83	8,48
Територия на транспортна	82,54	0,29
ОБЩО	28501,19	100,00

Табл. 9.3. Баланс по вид територия, община Белене (Източник: КВС на нас. места в общината)

Вид територия	Площ (в ха)	Дял (%)
Земеделска територия	38395,11	83,80
Горска територия	2730,03	5,96
Урбанизирана територия	1889,02	4,12
Територия заета от води и водни обекти	2678,87	5,85
Територия на транспортна	123,46	0,27
ОБЩО	45816,49	100,00

Табл. 9.4. Баланс по вид територия, община Гулянци (Източник: КВС на нас. места в общината)

Вид територия	Площ (в ха)	Дял (%)
Земеделска територия	59961,95	88,84

Горска територия	2431,16	3,60
Урбанизирана територия	2997,72	4,44
Територия заета от води и водни обекти	1844,71	2,73
Територия на транспортна	247,05	0,37
Територия за добив на полезни изкопаеми	12,79	0,02
ОБЩО	67495,38	100,00

Табл. 9.5. Баланс по вид територия, община Долна Митрополия (Източник: КВС на нас. места в общината)

Вид територия	Площ (в ха)	Дял (%)
Земеделска територия	26286,34	84,96
Горска територия	1666,45	5,39
Урбанизирана територия	1211,31	3,92
Територия заета от води и водни обекти	1471,43	4,76
Територия на транспортна	270,03	0,87
Територия за добив на полезни изкопаеми	34,48	0,11
ОБЩО	30940,04	100,00

Табл. 9.6. Баланс по вид територия, община Долни Дъбник (Източник: КВС на нас. места в общината)

Вид територия	Площ (в ха)	Дял (%)
Земеделска територия	21629,65	89,20
Горска територия	1258,61	5,19
Урбанизирана територия	817,03	3,37
Територия заета от води и водни обекти	426,19	1,76
Територия на транспортна	104,12	0,43
Територия за добив на полезни изкопаеми	12,07	0,05
ОБЩО	24247,67	100,00

Табл. 9.7. Баланс по вид територия, община Искър (Източник: КВС на нас. места в общината)

Вид територия	Площ (в ха)	Дял (%)
Земеделска територия	29214,62	91,89
Горска територия	535,23	1,68
Урбанизирана територия	1358,89	4,27
Територия заета от води и водни обекти	521,40	1,64
Територия на транспортна	158,88	0,50
Територия за добив на полезни изкопаеми	3,80	0,01
ОБЩО	31792,82	100,00

Табл. 9.8. Баланс по вид територия, община Кнежа (Източник: КВС на нас. места в общината)

Вид територия	Площ (в ха)	Дял (%)
Земеделска територия	35175,31	85,59
Горска територия	2111,04	5,14
Урбанизирана територия	2366,19	5,76
Територия заета от води и водни обекти	1219,44	2,97
Територия на транспортна	224,47	0,55
Територия за добив на полезни изкопаеми	0,31	0,00
ОБЩО	41096,76	100,00

Табл. 9.9. Баланс по вид територия, община Левски (Източник: КВС на нас. места в общината)

Вид територия	Площ (в ха)	Дял (%)
Земеделска територия	35172,47	83,00
Горска територия	3214,72	7,59
Урбанизирана територия	1435,02	3,39
Територия заета от води и водни обекти	2430,79	5,74
Територия на транспортна	121,76	0,29
Територия за добив на полезни изкопаеми	0,41	0,00

ОБЩО	42375,17	100,00
------	----------	--------

Табл. 9.10. Баланс по вид територия, община Никопол (Източник: КВС на нас. места в общината)

Вид територия	Площ (в ха)	Дял (%)
Земеделска територия	67224,83	83,01
Горска територия	7826,51	9,66
Урбанизирана територия	4629,92	5,72
Територия заета от води и водни обекти	719,70	0,89
Територия на транспортна	584,01	0,72
Територия за добив на полезни изкопаеми	0,01	0,00
ОБЩО	80984,98	100,00

Табл. 9.11. Баланс по вид територия, община Плевен (Източник: КВС на нас. места в общината)

Вид територия	Площ (в ха)	Дял (%)
Земеделска територия	21312,20	89,18
Горска територия	743,45	3,11
Урбанизирана територия	1156,78	4,84
Територия заета от води и водни обекти	419,12	1,75
Територия на транспортна	179,95	0,75
Територия за добив на полезни изкопаеми	87,45	0,37
ОБЩО	23898,95	100,00

Табл. 9.12. Баланс по вид територия, община Пордим (Източник: КВС на нас. места в общината)

Вид територия	Площ (в ха)	Дял (%)
Земеделска територия	36881,80	76,00
Горска територия	6688,72	13,78
Урбанизирана територия	2613,15	5,38

Територия заета от води и водни обекти	1908,05	3,93
Територия на транспортна	436,14	0,90
ОБЩО	48527,86	100,00

Табл. 9.13. Баланс по вид територия, община Червен бряг (Източник: КВС на нас. места в общината)

9.3. Капацитет на територията за развитие на областта

Въпреки, че област Плевен се намира в най-слабо развития район на България - Северозападния, самата област има много добър поземлен ресурс. При правилно използване на тази даденост, ще се подобри, както развитието на областта, така и на региона.

Приоритетите поставени в Националната програма за развитие "България 2020" за постигане на устойчиво интегрирано регионално развитие и използване на местния потенциал и развитие на земеделието за осигуряване на хранителна сигурност, както и за производство на продукти с висока добавена стойност при устойчиво управление на природните ресурси са приложими и изпълними на конкретната територия.

Правилното използване на териториалните ресурси и дадености във всички аспекти и сфери на човешката дейности биха помогнали за бързото развитие на областта. Доброто транспортно-географско положение осигурява условия за сътрудничество (вкл. и трансгранично) със съседните териториални общности. Излазът на международен воден път чрез р. Дунав дава отлична възможност за трансгранични сътрудничества със страните от Европейския съюз. Наличието на поземлени ресурси с високи агробиологични качества и високото биологично разнообразие по поречието на реките - р. Дунав, р. Искър, р. Осъм и р. Вит. спомагат за успешното развитие, както на селското стопанство (в частност на земеделието), така и за развитието на различни видове туризъм (селски, екотуризъм, културен). Наличието на значими културни и исторически ценности и пътища обуславят предпоставки за развитието на туризма.

- Земеделски територии

Природните дадености - релеф, водни площи и качеството на почвената покривка спомагат за развитието на селското стопанство. Най-силно е развито растениевъдството, след него е лозарството. Качеството на обработваемата земя е високо. Средният й бал е 80 от 100 възможни. Този показател нарежда областта на челно място в СЦПР.

Земеделските територии са 87,78%, а обработваемата площ представлява 85,79% от цялата площ на област Плевен. Има предпоставки за развитие на биологично земеделие, неизползвана досега пазарна ниша, с голям експортен капацитет. Възможно е постигане на затваряне на производствения цикъл - добив - производство - търговия (краен потребител).

Друг неизползван в момента в пълна степен ресурс са наличните напоителни системи. Поливните площи са 692 698 декара, или 18.27% от територията.

- Територии заети от води и водни обекти

Водният ресурс в границите на областта е от изключително значение. Въпреки, че е само 3,59% от територията, дава много възможности за развитие.

На първо място наличието на три реки, пресичащи територията в посока юг - север на почти равни отстояния, определя специфика на релефа на областта. Това дава възможност за развитие на земеделие и туризъм.

Река Дунав е другият много важен фактор за цялостния облик на областта. По нея преминава транспортен коридор 7. На територията има четири пристанища - три с регионално и едно с национално значение, които използват този благодатен ресурс. Това са гр. Никопол, с.Сомовит, с.Загражден и с.Байкал. Тяхната функция към момента е основно за рекреационни цели на местното население. Като пристанище Сомовит е с национално значение. Тук има предпоставки за развитие на интермодален транспорт и подобряване на трансграничното сътрудничество.

И не на последно място - богатството на водния ресурс може да се използва за изграждането на ВЕИ с локално значение за домакинствата, селското стопанство и производството.

- Защитени територии

На територията на областта има два резервата - Крушуна и Стенето, които са с невероятна природа и природни феномени - пещери, водопади и лековити извори. Те дават предпоставки за развитие на екологичен и балнеоложки туризъм. Друга територия с природен ресурс за развитие на туризъм е определеният за Природен парк "Персина". Той се намира на територията на три общини - Никопол, Белене (Плевенска област) и Свищов (област Велико Търново), а местността Балана е част от историческото богатство. Тя се намира над град Луковит. Тук е открито едно от най-древните съкровища не само в България, наречено Луковитското съкровище.

- Урбанизирани територии

Урбанизираната територия в областта е 4,85% при 5% средно за страната. Селищната мрежа е исторически утвърдена, балансирана и с наличие на опорна селищни центрове (малките градове) и голям център на растеж (град Плевен).

Като сериозен проблем вече в урбанизираните територии трябва да се отбележи различията между област и общини; да се търсят начини за отстраняване на отношенията "център - периферия" и да се избягват изкуствено създадените териториални граници, за подобряване на взаимовръзките - район - област - община - населено място.

Въпреки, че поземленият ресурс не е пряко свързан с проблеми като отрицателен естествен прираст на населението, високо ниво на детската смъртност, миграция, влошена възрастова структура, ниско равнище на заетост, всички те играят важна роля при правилното му и адекватно усвояване и експониране. Трябва да бъдат направени много ясни и точни анализи на цялостното състояние на урбанизираните територии с техните подфункции - обитаване, обслужване, производство и рекреация, за да се определи необходимостта от промяна на природните ресурси (напр. превръщането на земеделските земи в далекоперспективни производствени терени, при наличие на изоставени такива и довеждане до унищожаване на тези дадености). Да се търсят начини за намаляване на урбанистичната експанзия и правилното и адекватно използване на съществуващия поземлен ресурс.

- Територии на транспорта

Териториите на транспорта в областта са само 0,57% от цялата територия на областта. Но самата пътна мрежа е добре развита и осигурява добри взаимовръзки на всички нива в областта.

През територията преминават два трансевропейски транспортни коридора и проектно трасе на автомагистрала "Хемус". Те осигуряват връзките между урбанистичните центрове в националната територия, както и връзките им с другите европейски центрове.

Осите, заложи в НКПР, които имат отношение към урбанистичното развитие на областта, са три - северна, крайдунавска и второстепенна. Северната основна паралелна ос е София - Плевен - Русе (Букурещ), която свързва столицата с градовете от северна България. Крайдунавската паралелна ос свързва селищата по Дунавското крайбрежие. Тази важна ос е формулирана като второстепенна, но с възможност в бъдеще да прерасне в главна ос. Второстепенната ос на развитие свързваща селищата Никопол - Плевен - Ловеч - Троян.

9.4. Оси на развитие

Интеграционните направления (оси) са формирани около основните транспортно-комуникационни коридори, осигуряващи вътрешните и външни връзки на областта и нейния стопански и административен център. От транспортно-географска гледна точка с най-голямо значение за развитието на града като областен стопански и административен център, както и на прилежащите територии, формиращи област Плевен имат следните фактори, които оказват директно влияние върху пространственото и функционално оформяне на територията:

- Излизът на р. Дунав, по която е ориентиран общоевропейският транспортен коридор VII. На дунавския бряг, близо до гр. Никопол, се намират пристанището при с. Сомовит (община Гулянци), както и ГКПП

в тези две селища. Пристанищният терминал обслужва товарни превози от речния транспорт по река Дунав, като за функционирането му допринася и жп линия Сомовит-Ясен (община Плевен), свързваща пристанището с вътрешността на страната.

- Сравнително добре изградените елементи на пътната мрежа, обслужващи града. Като основни такива могат да се посочат международният път Е-83 (I-3), представляващ продължение от АМ „Хемус“ за Луковит, Долни Дъбник, Плевен и Бяла (където се свързва с меридионалния път Е-85 Русе-Плевен-Габрово-Стара Загора-Димитровград-Кърджали), както и второкласните пътища II-11 (от Видин, Лом, Козлодуй и Оряхово за Гулянци и Никопол), път II-13 (от Крапчене/Монтана през Бяла Слатина за Кнежа, Искър, Долни Дъбник и Плевен), път II-34 (Плевен-Никопол), път II-35 (Плевен-Ловеч-Троян-Кърнаре) и път II-52 (Никопол-Свищов).
- Важна транспортна артерия, свързваща територията на града с останалите части на страната, е жп линия от София през Червен бряг (с отклонения за Оряхово и Златна Панега), Ясен (с отклонение за Черквица, община Никопол), Плевен, Левски (с отклонения за Ловеч-Троян и за Белене и Свищов - от гара Ореш) и Горна Оряховица за Плевен.
- Проектът за продължение на Автомагистрала „Хемус“, който ще преминава южно от града, до голяма степен ще промени не само нивото на транспортна достъпност до и от гр. Плевен и неговата свързаност с националното пространство, но ще преоформи и урбанистичните приоритети за развитието на градската територия и нейната периферия. Всички тези фактори предопределят сравнително добрата свързаност на градското ядро с непосредствено прилежащите землища в рамките на общината, както и с по-отдалечените

територии, попадащи в границата на областта, чиито административен център е градът.

Особено внимание следва да се обърне на свързаността на град Плевен с останалите областни центрове в рамките на Северозападния район, към който градът и прилежащата му област бяха присъединени със Закона за регионално развитие от 2008 г. Към настоящия момент такива структурни и функционални връзки почти отсъстват, което е пряко следствие от липсата на адекватна транспортна инфраструктура между областта и другите части на района. В тази връзка приоритетно следва да се развият връзки по западната периферия на областта и транспортното направление Плевен- Кнежа- Враца, което може да бъде дефинирано като **Направление (интеграционна ос) Запад за област Плевен.**

Втората дефинирана интеграционна ос е „Север-Юг“ и се явява основният фактор за бъдещото урбанистично развитие на града, което се обуславя от една страна от очакваното доизграждане на АМ „Хемус“, а от друга - от значителния и все още неусвоен в областта потенциал на р. Дунав и пристанищата при гр. Никопол и с. Сомовит, както и на вторичният център Белене. Усвояването на значителния потенциал на тази интеграционна ос до голяма степен ще преориентира развитието на градската територия от традиционното субпаралелно направление към субмеридионално, което неминуемо ще резултира в повишена инвестиционна атрактивност, най-вече на южната градска периферия. В съответствие с тази перспектива е и значителният потенциал за развитие на източната периферия на града при контактната зона с източната част на съвременната индустриална зона.

Интеграционното направление (ос) Югозапад-Изток е традиционно добре развито за района и областта и се отличава със сравнително добре усвоен потенциал. Именно това направление е с най-голямо значение за формирането на настоящата пространствена и функционална конфигурация на нейното Ядро (гр. Плевен). В бъдеще, с изграждането на АМ „Хемус“, значението ѝ неминуемо ще намалее. Въпреки това направлението ще продължи да изпълнява съществени функции по осигуряване вътрешната интегрираност на територията на областта и в значително по-

осигуряваща свързаността между Източната и Западната част на Дунавската равнина, между столицата и основните урбанистични центрове в Североизточната част на страната;

- **Широк излаз на р. Дунав**, осигуряващ достъп до трансевропейския транспортен коридор, формиран от реката, както и до специфични инструменти за развитие (Дунавска стратегия);
- **Наличие на изявен урбанистичен център** от 2-ро ниво
- **Равнинен характер на релефа**, благоприятстващ развитието на интензивно земеделие, както и на транспортно-комуникационните връзки в рамките на областта и със съседните територии;
- **Благоприятни почвено-климатични условия** за земеделие;
- **Сравнително запазен демографски потенциал на северната периферия на гр. Плевен**;
- **Наличие на достатъчни като териториален обхват индустриални зони**, които подлежат на трансформация с оглед постигане на положително развитие на стопанството на областта;
- **Наличие на единствени в рамките на Северозападния район ВУЗ**
- **Наличие на възможност за постигане на агломерационен ефект в развитието на областта** - в тридесет минутния изохрон около гр. Плевен е концентрирано основното население на областта, в селища със сериозен

на живот и характеристиките на средата на обитаване, така и по отношение на социално-икономическите характеристики на територията на областта;

- **Намаляване на населението на областта и града**. Налице е един от най-високите темпове на намаление на броя на населението на голям град в нашата страна.
- **Постоянен процес на миграция на млади и образовани хора в посока основно София**;
- **Прекратяване дейността на ключови за икономиката на областта предприятия** от химическата, хранително-вкусовата промишленост, тежкото машиностроене и др., които не са компенсирани от нови перспективни отрасли и предприятия;
- **Силно амортизирани и намиращи се в процес на трансформация индустриални зони**;
- **Изолираност на областта от останалите територии, включени в пределите на Северозападния район**;
- **Нарушени и слабо функциониращи връзки в местния агробизнес**
- **Областният център значително изостава като развитие от останалите големи градове в страната**, като същият според класацията на ЕСПОН може да се определи като „Център в трансформация“;
- **Незадоволително качество на инфраструктурната осигуреност на**

<p>демографски потенциал и сравнително добро ниво на социално и административно обслужване;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Балансирана териториална структура на областта, с равномерно разположени вторични опорни центрове по периферията; • Компактна територия, ясно гравитираща към естествения административен и стопански център на областта, със сравнително еднотипна структура на земеползването и моделите за устройство на територията; • Наличие на значителни по площ защитени територии, които са предпоставка за инициране на рекреационен интерес; • Богатото историческо минало, в съчетание с традициите в земеделието, наличието на уникални природни дадености (например каньоновидните карстови долини при Кайлъка, Горталово и др.), са добра основа за развитие на печеливш интегриран туристически продукт; 	<p>територията;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Слаба осигуреност с актуални устройствени планове на територията; • Изразен дисбаланс между развитието на Северната и южна периферия на град Плевен; • Ниска покупателна способност на населението вследствие на средни работни заплати в икономическите сектори значително под средната за страната; • Концентрация на население от малцинствени групи, което води до проблеми, свързани с икономическа и социална интеграция;
<p>Възможности</p>	<p>Заплахи</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Близостта до Столицата и централното положение на гр. Плевен и областта спрямо останалите центрове в тази част от страната, са предпоставка за засилване на регионалната роля и „тежестта“ на област Плевен в развитието на страната през следващия програмен период; • Възможности за разширяване на Академичния „сектор“ чрез нови подходи и 	<ul style="list-style-type: none"> • Влошаване на демографската обстановка и задълбочаване на негативните демографски тенденции на областта; • Продължаване и задълбочаване на икономическата стагнация; • Липса или силно ограничен интерес към инвестиции в областта; • Липса на достатъчно финансови

<p>структури (Например „Междууниверситетски кампус“, предвидан в ИПГВР на гр. Плевен);</p> <ul style="list-style-type: none">• Достъп до разнообразни инструменти за катализация на развитието на града - Структурни фондове (Чрез Оперативните програми), ИПГВР, ПРСС, ТГС, Дунавска стратегия и др.• Възстановяване на традиционния за града цикъл на агробизнеса, и неговата модернизация с оглед генериране на продукция с висока добавена стойност;• Регенерация на индустриалните зони;• Използване на предимството на територията на областта да е формиран вторият по значение земеделски район в страната чрез развитие и диверсификация на обслужващи отрасли и дейности;• Възможност за приоритетно инвестиране в Северозападния район през следващия програмен период, включително чрез Интегрирани териториални инвестиции;• Засилване на връзките с хинтерланда с оглед стимулиране на демографското и социално-икономическо „окупняване“ на гр. Плевен и засилване на	<p>средства за подобряване състоянието на републиканската, общинската пътна мрежа и уличната мрежа;</p> <ul style="list-style-type: none">• Недобро и неефективно усвояване на средствата от предвидените инструменти за обезпечаване на териториалното развитие на областта;• Риск от нереализация на ключови проекти с надобластно значение - например АМ „Хемус“• Проблеми в осигуряването на територията на областта с адекватни устройствени документи и планове, включително проблеми по тяхното осъществяване;
---	---

неговата роля като център на растежа в тази част от националното пространство - търсене на Агломерационен ефект в развитието на областта;

- **Стимулиране на малкия и среден бизнес**, изграждане бизнес информационни центрове, участие в програми на национално ниво;

- **Развитие на туризма, използвайки потенциала на територията на областта**, свързана с богатото културно историческо наследство, красивата природа, чрез създаването на интегриран туристически продукт;